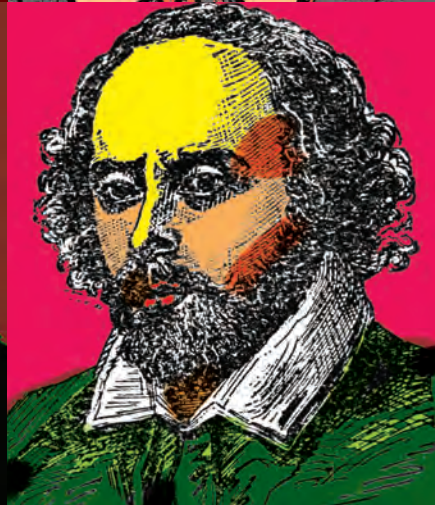
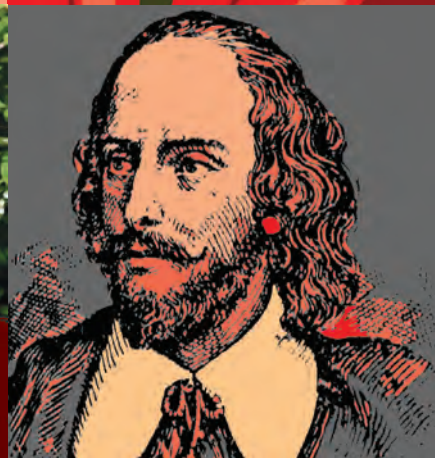
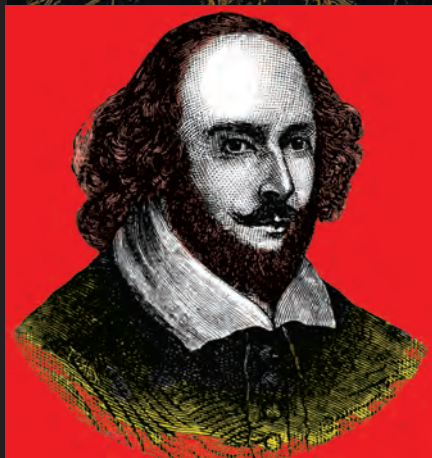
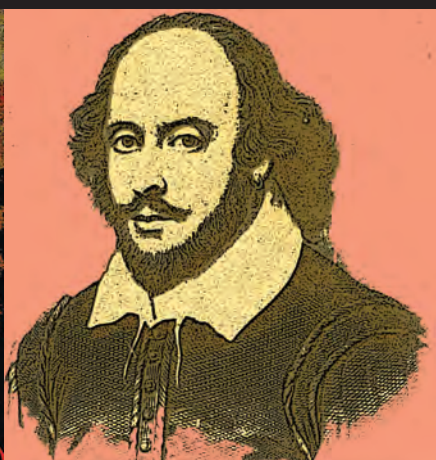

SZEKSPIROMANIA

księga dedykowana pamięci

ANDRZEJA ZUROWSKIEGO

SZEKSPIROMANIA
księga dedykowana pamięci
ANDRZEJA ŻUROWSKIEGO

SZEKSPIROMANIA

księga dedykowana pamięci

ANDRZEJA ŻUROWSKIEGO

pod redakcją Anny Cetery

Warszawa 2013

Redaktor naukowy

Anna Cetera

Recenzent

Andrzej Weseliński

Redaktor prowadzący

Maria Szewczyk

Redakcja i indeks

Anna Matysiak

Redakcja tekstów angielskich

Aniela Korzeniowska

Opracowanie not biograficznych i streszczeń

Anna Cetera, Piotr Szymczak

Redakcja techniczna

Zofia Kosińska

Korekta

Elwira Wyszwińska

Projekt okładki, stron tytułowych i rozdziałowych

Zbigniew Karaszewski

Ilustracje na okładce i w książce

Archiwum rodzinne Andrzeja Żurowskiego (okładka, s. 3, 65, 419, 496)

Maciej Kosycarz/KFP (s. 15)

Marian Pasternak (s. 165, 231, 285)

Skład i łamanie

GRAFINI

© Copyright by Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013

ISBN 978-83-235-1255-4 (PDF)

Publikacja powstała przy współpracy z Miastem Gdańsk oraz przy wsparciu finansowym Prezydenta Miasta Gdyni, Prezydenta Miasta Sopotu oraz Akademii Pomorskiej w Słupsku.

GDĄŃSK
miasto wolności

Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego

00-497 Warszawa, ul. Nowy Świat 4

www.wuw.pl; e-mail: wuw@uw.edu.pl

Dział Handlowy WUW: tel. (48 22) 55-31-333; e-mail: dz.handlowy@uw.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.wuw.pl/ksiegarnia

Wydanie 1

Spis treści

<i>Anna Cetera</i>	
Uścisk Szekspira	9
In the clutches of Shakespeare	12
Biogram i bibliografia prac Andrzeja Żurowskiego	15
<i>Jolanta Betkowska</i>	
Biogram Andrzeja Żurowskiego	17
Bibliografia prac Andrzeja Żurowskiego	22
I. Szekspir w polskim teatrze: od debiutu do parafrazy	65
<i>Marta Gibińska</i>	
Szekspir w teatrze Stanisława Koźmiana, Kraków: 1865–1885	67
<i>Józef Bachórz</i>	
Bolesław Prus podziwia Helenę Modrzejewską	84
<i>Jan Michalik</i>	
Hamlet i Hamlet 1914. Rekonesans	92
<i>Kazimierz Braun</i>	
Z szekspirowskiego archiwum reżysera	103
<i>Kathleen Cioffi</i>	
Shakespeare, the Polish Director's Contemporary	122
<i>Tomasz Miłkowski</i>	
Poznańska dyrekcja Janusza Wiśniewskiego albo Czas na klasyków ...	134
<i>Elżbieta Baniewicz</i>	
Czarne lustra: Opowieści afrykańskie Krzysztofa Warlikowskiego	155

II. Wędrowki i przewłaszczenia: Szekspir w teatrach świata 165

Daniel Gerould

Hamlet and the Travelling Players 167

Maria Shevtsova

*The Tempest: Declan Donnellan and Oskaras Korsunovas Look
Backwards into the Abyss of Time* 182

Jerzy Limon

The Face as a Stage: Roberto Bacci's Hamlet 192

Patrice Pavis

Hamlet spod znaku globalizacji 207

Manabu Noda

*Mirrored Image and the Dislocation of Culture in Ninagawa's
Shakespeare* 213

III. Praktyki i chwyt dramaturgiczne 231

Georges Banu

Metafory i praktyki teatru 233

Pavel Drábek

*"My dreams presage too true": Dreams as a Dramatic Device in
Elizabethan Drama* 249

Jacek Fabiszak

*Conflict and Rhetoric. On the Structuring of Roles in Conflict in
Shakespeare's (Non)dramatic Poetry* 262

Yun-Cheol Kim

*Shakespeare's Unhistorical Inventions and Deviations from
Holinshed, and Their Dramatic Functions in Richard II* 274

IV. Wobec Szekspira: polemiki, inspiracje, aluzje 285

Anna Janicka, Jarosław Ławski

Szekspirofobia? Mowa krótka w Jana Śniadeckiego obronie 287

Michał Kuziak

Sen, Słowacki, Szekspir i inni 305

Tadeusz Sucharski

*„Co będzie t a m?”, czyli Hamleci Dostojewskiego (z rzutem oka
na szekspiriana rosyjskiego geniusza)* 331

<i>Sławomir Rzepczyński</i>	
Norwidowska „zbrodnia stanu”. Szekspir w twórczości Norwida (O Kleopatrze i Aktorze)	355
<i>Małgorzata Grzegorzewska</i>	
<i>Measure for Measure: A Requiem for Humanity</i>	370
<i>Anna Frajlich</i>	
The Ghost of Shakespeare in the Poetry of Szymborska	391
<i>Patricia Keeney</i>	
<i>Venus and Adonis: Shakespeare’s Blueprint for Tragedy</i>	407
V. Znaki, znaczki, motywy: Szekspir w kulturze	419
<i>John Elsom</i>	
The Englishness of Shakespeare	421
<i>Jarosław Komorowski</i>	
Hamlet jednorożec	426
<i>Piotr Kamiński</i>	
„Z ciebie pewnie muzyk całą głę... ”	438
<i>Ayami Oki-Siekierczak</i>	
A New Interpretation of the Blue Lights in <i>Richard III</i> : Functions of the Blue Hue in Yūshi Odashima’s Translation	451
<i>Mieczysław Abramowicz</i>	
O znaczkach z Szajlokiem	
Noty o autorach / Notes on the Authors	475
Indeks nazwisk	497

Uścisk Szekspira

Jan Kott nie specjalizował się w laurkach, ale rekomendując eseje Andrzeja Żurowskiego, pisał o nim z uznaniem jako o autorze „który jest w równej mierze krytykiem, świadkiem teatralnym i czytelnikiem sumiennym a uważnym”¹. Z kolei Andrzej Żurowski, wspominając całkiem przecież niedawno Kotta, medytował: „U progu XXI wieku odszedł Jan Kott. Jedynie zmarł, czy też rzeczywiście odchodzi – w przeszłość myśli interpretatorskiej i teatralnych koncepcji? Słynny szekspirysta...”². Jak wielokrotnie przyznawał, Kott go onieśmiał. Pewnie dlatego, wbrew swym obyczajom, nie odważył się nazwać go po prostu starym szekspiromaniakiem. Nazbyt poufale? Nie dość elegancko? Ta taktowna wstrzeźliwość musiała go jednak uwierać, bo już w następnych zdaniach pofolgował pamięci, by przytoczyć nieobyczajną anegdotę, a zaraz potem dedykację: „*Andrzejowi, z szekspirowskim uściskiem – To jest uścisk, który nie mija, nigdy*”³. Uścisk Szekspira? Uścisk szekspirysty?

W przemożnym uścisku Stratfordczyka Andrzej Żurowski tkwił nieustannie, o czym świadczą tytuły jego kolejnych książek: *Szekspiriady polskie* (1976), *Myślenie Szekspirem* (1983), *Szekspir w cieniu gwiazd* (2001), *Szekspir – ich rówieśnik* (2003), *Szekspir i Wielki Zamęt* (2003), *Prehistoria polskiego Szekspira* (2007), wreszcie MODrzeJEwSKA. *ShakespeareStar* (2010). Obszerne, znakomicie udokumentowane monografie obejmują czterysta lat polskiego teatru szekspirowskiego; jedna z ostatnich, MODrzeJEwSKA. *ShakespeareStar*, przynosi fascynujące studium kariery wielkiej aktorki, która z prowincjonalnej komediantki przeistacza się w gwiazdę angielskich i amerykańskich

¹ Por. strona recto okładki: Andrzej Żurowski, *Czytając Szekspira* (Łódź: Spółka Wydawniczo-Księgarska, 1996).

² Andrzej Żurowski, *Teatr czyli świat. Rozmowy z artystami sceny o jej minionej epoce* (Gdańsk: Fundacja Światło Literatury, 2011), s. 165.

³ *Ibidem*.

scen. Andrzej Żurowski był kustoszem Szekspira: wyprowadzał przeszłość z archiwów i utrwalał teraźniejszość, zawsze świadom, jak prędko i bezpowrotnie rozwiewają się sceniczne iluzje i nasze o nich wspomnienia. Pisząc o kolejnych epokach polskiego Szekspira, wykształcił kilka pokoleń badaczy, nade wszystko zaś wyznaczył wspaniałe standardy krytyki błyskotliwej, niesfornej i dociekliwej – jedynej w swoim rodzaju.

Publikacja *Szekspiromanii* miała poprzedzać zaproszenie do spotkania, wymiany myśli, wspomnień, uścisków. Któż wie, co dorzuciłby Andrzej Żurowski do każdego z artykułów, o co zahaczył, na jakie dyrdymały zachnął się i machnął ręką. Dlaczego tak? We wstępie do jednej ze swych ostatnich książek, niespiesznych wywiadów-rzek z aktorami, pisał: „Wraz ze znakomitymi kolegami z poprzednich generacji i moimi rówieśnikami usiłuję zaglądać za ówczesne kulisy, by próbować zrozumieć niegdyśjsze kształty, sposoby i zasoby polskiego teatru, a w nim naszą własną skalę myślenia i przeżywania, wrażliwość tamtych pokoleń... I tak to rozmawiamy. Ot, rozmawiamy sobie po prostu”⁴.

Wielkiego pożegnania z kolegami po piórze już nie będzie. Już nikt nie dopilnuje, aby tym najbardziej serio wybić z głowy „togi Katonów” i „akademickie birety jajogłowych”⁵. Miast rozmowy pozostaje nam wzajemna lektura, z myślą o Szekspiromaniaku, którego wszyscy, choć na różne sposoby, na tyle, na ile nam pozwolił – znaliśmy.

O szekspiromanii Andrzej Żurowski mówił od zawsze. Cóż to za przypadłość? W jego biografii Heleny Modrzejewskiej, pośród uczonych rozważań o perspektywie, oglądzie i oddaleniu w rozprawkach dziewiętnastowiecznych krytyków poświęconych magii sceny, przemyka refleksja pięknie wyrażona, z literackim szlichtem tak charakterystycznym dla eseistyki Andrzeja Żurowskiego:

Pomiędzy brzegami czasu, ponad przepaścią pokoleń pojawia się oto szczególna kładka, czarodziejska jak iluzoryczny wymiar rzeczywistości, którym czasem jawi się teatr i którym bywa wielkie aktorstwo...⁶.

Tyle dla ocalenia chwili może uczynić krytyk: opisać zachwycenie, rozpoznać mistrza. Jednak pasje szekspirystów idą dalej niż czujne zapatrzenie. Szekspir jest autorem pytań i jego wielkość wynika wprost, choć nie wyłącznie, z wagi odpowiedzi udzielanych w epokach zstępných. We wszystkich arcydziełach

⁴ *Ibidem*, s. 9.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Andrzej Żurowski, *MODrzeJEwSKA. ShakespearStar* (Gdańsk: słowo/obraz terytoria, 2010), s. 418.

świata rzecz idzie przecież niezawodnie o pogłębioną świadomość trwania i przemijania. Ów opisywany przez Andrzeja Żurowskiego wewnętrzny tragizm ludzkiej osobowości, w której płoną emocje, trawiąc ciało jak szata Dejaniry: „Ci, którzy cierpią więcej, żyją głębiej. I umierają straszniej”, pisał o *Anto-niuszu i Kleopatrze*⁷.

Andrzej Żurowski jak nikt inny zaprzyjaźniał się z przeszłością. W skreślonych jego ręką portretach szekspiromaniaków tkwią okruchy jego własnej osobowości. Cechuje ich podobna euforia lektury, przymus opowiadania, gonitwa myśli, niedostatek czasu... Nade wszystko zaś świadomość więzi pokoleń, uchwycona w obrazach ciągnących przez stulecia do teatru aktorów i widzów, ogarniętych tą samą nieodpartą potrzebą przejrzenia się w lustrze sceny. Ten wielopokoleniowy pochod – marsz żywych, cieni i fantomów – zasługuje na uwagę. Bywa, że przesuwają się w milczeniu, czasem łka lub wiwatuje.

„A w powietrzu... – jak powiada Andrzej Żurowski – Coś trwa. C o ś ważnego”⁸.

⁷ Żurowski, *Czytając Szekspira*, s. 350. Esej zatytułowany *Koszula Dejaniry*.

⁸ Żurowski, *MODrzeJEwSKA*, s. 510. Ostatnie zdanie.

In the clutches of Shakespeare

Jak Kott was not one for paying compliments but when recommending Andrzej Żurowski's essays, he spoke about him with appreciation, praising him as a writer "who was a critic, a theatre witness, and also a conscientious and watchful reader, all in equal measure".¹ Andrzej Żurowski, on the other hand, recalling Kott relatively recently, observed: "Jan Kott passed away at the threshold of the 21st century. Did he only die, or has he truly moved into the past of interpretative discourse and theatrical doctrines? A famous Shakespeare specialist ...".² As he very often admitted, he never failed to be in awe of Kott. This was probably why, contrary to his usual custom, he never dared to call him simply an old Shakespeare maniac. Would this have been too familiar? Not polite enough? This tactful restraint must have bothered him, though, because in the very next sentences he was ready to recall and quote a rather indecent anecdote, immediately followed by what Kott had written to him in one of his books: "*To Andrzej, with a Shakespearean shake of the hand* – this is the kind of hand-shake that grips and never, ever lets go".³ Did he mean the clutches of Shakespeare? Or those of a Shakespeare specialist?

Andrzej always remained in the powerful clutches of the Bard which is well exemplified by his successive books: *Szekspiriady polskie* [Polish Shakespeare-like Renderings] (1976), *Myślenie Szekspirem* [Thinking Shakespeare] (1983), *Szekspir w cieniu gwiazd* [Shakespeare Overshadowed by Stars] (2001), *Szekspir – ich rówieśnik* [Shakespeare – Their Contemporary] (2003), *Szekspir i Wielki Zamęt* [Shakespeare and the Violent Maelstrom] (2003), *Prehistoria polskiego Szekspira* [The Prehistory of Polish Shakespeare] (2007), and, finally, *MODrzeJEWSKA. ShakespeareStar* (2010). These all-embracing and

¹ See the back cover of: Andrzej Żurowski, *Czytając Szekspira*.

² Andrzej Żurowski, *Teatr czyli świat*, p. 165.

³ *Ibidem*.

brilliantly documented monographs cover four hundred years of the Polish Shakespeare theatre, whereas *MODrzejEwSKA. ShakespeareStar* offers a fascinating account of the life of a star of local renown who rose to mesmerise overseas audiences. Andrzej was a true custodian of Shakespeare: he would turn the archives inside out to retrieve a single image of the past and would go a thousand miles to fix and guard present-day achievements. His writing about the successive stages of Shakespeare in Poland had an amazing influence on the work of several generations of scholars, setting a strong pattern of sharp, passionate, and teasingly wayward critical inquiry.

The publication of *Shakespeare Mania* was to precede an invitation to a gathering, a sharing of thoughts and memories and, most certainly, much hand-shaking. What kind of comment would he have passed on each of the articles? What would he have questioned, or what gibberish would he have flinched at and altogether discarded? Why would he have done this? In the preface to one of his last books, a collection of extended, self-revealing interviews with actors, he wrote: "Together with some of my eminent colleagues from the previous generation and my contemporaries, I am trying to peep behind the scenes to understand the older forms, means and resources of the Polish theatre, our ways of thinking and experiencing emotions or, in fact, the sensibility of those generations... And thus we keep discussing things. Just discussing them".⁴

There will be no great parting with his friends, with other men of letters. Were he with us, he would certainly make sure that those who are most serious cast away their black "Cato togas" and "the eggheads their academic caps".⁵ Instead of discussions, we can read what we have all composed, remembering the Shakespeare Maniac whom we all knew, though in a variety of different ways and only as much as he would let us know him.

Shakespeare mania was always something that Andrzej talked about. What kind of affliction is it? In his biography of Helena Modrzejewska, amidst some highly academic comments on the perspective, angle and distance in the essays devoted to the mystery of the stage and written by some nineteenth-century critics, he smuggles in an exceptionally beautiful aside, penned with literary eloquence so typical of his writing style:

There exists in-between the shores of time and above the abyss of generations a unique and fragile bridge, as magical as illusory is the reality created occasionally by the theatre or – time and again – by great actors...⁶

⁴ *Ibidem*, p. 9.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Andrzej Żurowski, *MODrzejEwSKA. ShakespeareStar*, p. 418.

There is little more a critic can do to save the day but to express his amazement, and to recognise a master when he sees one. And yet the zeal of Shakespeare scholars goes far beyond watchful observation. Shakespeare would push essential questions and his enormous status stems directly, though not exclusively, from the way we pressed for answers in the epochs which came afterwards. At the end of the road, all great literature feeds on the enhanced awareness of being and passing away. To use Andrzej's insight, it rehearses the tragedy of the human mind filled with burning emotions which consume our bodies with the ferocity of Dejanira's cloth. "Those who suffer more, live stronger lives, and die a more terrifying death", wrote Andrzej on *Anthony and Cleopatra*.⁷

Andrzej excelled in enlivening the past. There are sparks of his own personality in the portrayals of Shakespeare maniacs sketched by his hand. They succumb to the same euphoria of reading, the compulsion of retelling, thoughts running wild, time running out... Above all, however, they are similarly aware of the communion of generations: actors and spectators striving relentlessly towards the theatres of all ages, and drowned by their need to look into the mirror of the stage. This movement of generations – the march of the living, shadows and phantoms – deserves critical attention, whether they walk in silence, cry or cheer.

"And in the air..." – says Andrzej – Something prevails. S o m e t h i n g very important.⁸

⁷ Żurowski, *Czytając Szekspira*, p. 350. His essay entitled „Koszula Dejaniry” [Dejanira's cloth].

⁸ Żurowski, *MODrzeJEwSKA*, p. 510. The last sentence.

Biogram i bibliografia prac Andrzeja Żurowskiego

Biogram Andrzeja Żurowskiego

Andrzej Żurowski urodził się 24 września 1944 roku w Drohobyczu. W 1945 roku przeniósł się z rodzicami, w ramach tzw. akcji repatriacyjnej, do Gdańska, w którym spędził młodość. Przez ostatnie dwadzieścia lat mieszkał w Gdyni. W Gdańsku uczęszczał do II Liceum Ogólnokształcącego, a w latach 1962–1967 studiował filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej, uzyskując (z wyróżnieniem) tytuł magistra. Dwa lata później ukończył w Warszawie Podyplomowe Studium Dziennikarskie.

W roku 1973 na Uniwersytecie Gdańskim obronił (z wyróżnieniem) pracę doktorską pt. *Scenariusze szekspirowskie* (promotor: prof. dr hab. Maria Janion) i uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych ze specjalizacją w teatrologii. W roku 2002 na podstawie rozprawy *Szekspir w cieniu gwiazd* uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa-teatrologii na Uniwersytecie Gdańskim. W roku 2011 otrzymał z rąk prezydenta RP Bronisława Komorowskiego tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych.

Z teatrem związał się już podczas studiów polonistycznych, gdy w latach 1963–1966 pełnił funkcję kierownika literackiego w Studiu Rapsodycznym w Gdańsku. Bezpośrednio po studiach, w 1967 roku, rozpoczął pracę zawodową jako redaktor w Telewizji Polskiej w Gdańsku, gdzie zatrudniony był przez trzydzieści cztery lata na stanowiskach: redaktora, publicysty (1967–1973), kierownika Redakcji Teatru (1973–1981), zastępcy Redaktora Naczelnego do Spraw Artystycznych (1981–1983), komentatora (1983–1987), kierownika Redakcji Artystycznej (1987–1990) i ponownie komentatora (1990–2001). Jako kierownik literacki pracował w Studiu Rapsodycznym w Gdańsku (1963–1966), w Operze Bałtyckiej w Gdańsku (1970–1972), Teatrze Muzycznym w Gdyni (1978–1979) oraz w Teatrze Wybrzeże w Gdańsku (1991–1993). W latach 1999–2000 był również konsultantem artystycznym w Teatrze Wybrzeże.

Ponadto dla Telewizji Polskiej zrealizował około dwudziestu filmów dokumentalnych poświęconych problematyce kulturowej Europy, Azji i Ameryki Południowej, dokąd odbył liczne podróże. Najdłuższy cykl, z Ameryki Południowej, emitowany był w latach 1972–1974. Andrzej Żurowski był też autorem kilku cykli telewizyjnych, m.in. *Balet* (1972–1973), *Balet polski* (1974), *Zawsze teatr* (1978–1983), *Teatr polski*, *Wieczór w teatrze z Andrzejem Żurowskim* (1983–1985), *Teatr, czyli świat* (1990–1994). Telewizja Polska zrealizowała wiele jego scenariuszy Teatru TV, adaptacji oraz librett baletowych. Widowiska teatralne według jego scenariuszy – przede wszystkim monodramy, opery, balety – grane były również na wielu scenach w Polsce i za granicą. Sporadycznie Żurowski zajmował się reżyserią: *Malowidło na drzewie* Ingmara Bergmana (Teatr Wybrzeże, Gdańsk 1993), *Spowiedź Smierdiakowa* Fiodora Dostojewskiego (Teatr Telewizji 1979), oraz aktorstwem: rola Docenta Bryjaka w spektaklu Teatru Telewizji *Ostatnie lato albo pierwsza pieczęć* Jacka Antoniego Zielińskiego, reżyseria Mikołaj Grabowski (1989). Wygłosił w telewizji około tysiąca pięciuset, a w radiu blisko pięćset felietonów, komentarzy i recenzji mówionych. W roku 1997 razem z Andrzejem Lisem redagował magazyn teatralny „Łoża” (ukazał się tylko jeden numer z września).

W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych równolegle pracował na Wydziale Filologiczno-Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego, gdzie jako adiunkt i starszy wykładowca prowadził wykłady i seminaria; na studiach dziennych (1975–1979), na Podyplomowym Studium Wiedzy o Teatrze, Filmie i Telewizji (1986–1991) oraz Podyplomowym Studium Dziennikarskim (1995–1998).

W roku akademickim 2002/03 otrzymał nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego w dwóch uczelniach: Akademii Pomorskiej w Słupsku, gdzie przez dwie kadencje, od roku akademickiego 2003/04 do września 2008, pełnił funkcję dyrektora Instytutu Polonistyki i zasiadał w Senacie uczelni, oraz w Wyższej Szkole Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Politycznych w Gdyni, w której – jako kierownik Katedry Historii Kultury Europejskiej – pracował do końca roku akademickiego 2004/05. Oprócz wykładów kursowych i monograficznych, konwersatoriów i seminariów magisterskich w macierzystej uczelni pozaetatowo prowadził wykłady i seminaria z zakresu teatrologii w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, a od roku akademickiego 2010/11 również zajęcia na studiach doktoranckich. Wypromował blisko stu magistrów i trzech doktorów.

Jako *visiting professor* wykładał w Belgii: Universiteit Antwerpen (Antwerpia 1991), w Kanadzie: Concordia University (Montreal 1987) oraz York University (Toronto 2009), na Litwie: Vytauto Didžiojo Universitetas (Kowno 1998), w USA: City University of New York (2009), Georgetown University (Waszyngton 2009), New York University (2009), Yale University (New

Haven 2009), w Iranie: Teheran University (2011) oraz w Czechach: Masaryk University (Brno 2011). W roku akademickim 2011/12 gościł również (*visiting scholar*) w City University of New York. Prowadził też podyplomowe Seminarium dla Krytyków Teatralnych, organizowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Krytyków Teatralnych (AICT) w Grenoble (1991), Montevideo (1994) i Amsterdamie (2000). Od roku 2002 był konsultantem naukowym (Research Consultant) International Biographical Centre w Cambridge (Anglia). W roku akademickim 2011/12 uzyskał trzymiesięczny grant z The Kosciuszko Foundation (USA) na opracowanie naukowe i przygotowanie do druku zespołu rękopisów *Madame Helena Modjeska Scrapbook* (New York Public Library for the Performing Arts).

Andrzej Żurowski przez dwadzieścia lat (1981–2001) sprawował funkcję wiceprezesa Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Teatralnych (International Association of Theatre Critics, aff. UNESCO); zaś w 1994 roku otrzymał dożywotni tytuł honorowego wiceprezesa IATC. Ponadto był członkiem Klubu Krytyki Teatralnej Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich (do 1982 r.), następnie Stowarzyszenia Dziennikarzy RP (w latach 1979–1982 wiceprezesem, w latach 1982–2000 prezesem, od 2000 r. dożywotnim prezesem honorowym), ZAiKS (od 1972 r.), Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITI od 1976 r.), Związku Literatów Polskich (od 1977 r.). W latach 1989–1994 pełnił funkcję wiceprezesa Fundacji Theatrum Gedanense, zaś od 1992 roku należał do Polskiego Towarzystwa Szekspirowskiego, którego w latach 1992–1995 był wiceprezesem. W latach 2002–2003 był również Pełnomocnikiem Wojewody Pomorskiego ds. Kultury.

Andrzej Żurowski opublikował dwadzieścia pięć książek naukowych, esejistycznych i literackich; redagował też teatralne książki zbiorowe i periodyki naukowe w Polsce i za granicą. Ogłosił setki artykułów poświęconych teatrowi współczesnemu w Polsce i na świecie oraz historii teatru. Były to studia, rozprawy, szkice, eseje, a także artykuły przekrojowe i recenzje, publikowane w książkach zbiorowych oraz periodykach polskich i zagranicznych, takich jak „Autograf”, „Dialog”, „Kultura”, „Literatura”, „Notatnik Teatralny”, „Polityka”, „Przegląd”, „Słupskie Prace Filologiczne”, „Studia Europejskie”, „Teatr”, „Tu i Teraz”, „Wiadomości Kulturalne”, „Życie Literackie”, „Coliseum” (Mołdawia), „Contemporary Review” (Wielka Brytania), „Handelsblatt” (Holandia), „International Theatre Yearbook” (Meksyk), „Jeu” (Kanada), „Kazaliste” (Chorwacja), „New Theatre Quarterly” (Wielka Brytania), „Shakespeare Quarterly” (USA), „Sipario” (Włochy), „Szinhas” (Węgry), „Teatralnaja Żyzn” (Rosja), „Teatro in Europa” (Włochy), „Teatteri” (Finlandia), „Theatre” (Korea).

Blisko połowa publikacji Andrzeja Żurowskiego dotyczy Szekspira; wśród nich odznacza się cykl siedmiu monografii przedstawiających czterystuletnie

dzieje dramatów Szekspira na polskich scenach: *Szekspiriady polskie* (1976); *Myślenie Szekspirem* (1983); *Demon? błazen? cynik? czyli Żywot sceniczny „Ryszarda III” Williama Szekspira w teatrze polskim* (2000); *Szekspir w cieniu gwiazd* (2001); *Szekspir – ich rówieśnik* (2003); *Szekspir i Wielki Zamęt* (2004) oraz *Prehistoria polskiego Szekspira* (2007). Wyjątkowe miejsce w dorobku Andrzej Żurowskiego zajmuje obszerne studium kariery Heleny Modrzejewskiej – *MO-DrzeJEwSKA. ShakespeareStar* (2010).

Andrzej Żurowski uczestniczył w licznych międzynarodowych konferencjach naukowych, na których – w wielu krajach Europy, Ameryki, Afryki i Azji – wygłosił kilkadziesiąt referatów. W związku ze swoją twórczością literacką i naukową odbył też setki spotkań autorskich w Polsce, a także za granicą (m.in. w USA). Jako juror lub przewodniczący jury pracował na wielu ogólnopolskich (Kalisz, Opole, Rzeszów, Toruń, Wrocław) oraz międzynarodowych (Amsterdam, Baltimore, Erewan, Kair, Kijów, Kilonia, Lwów, Montreal, Moskwa, Nancy, Petersburg, Quebec City, Tallin) festiwalach teatralnych, a także jako selekcjoner lub doradca artystyczny (np. *Bałtycki Dom*, Petersburg; *Cairo International Festival for Experimental Theatre*, Kair). W latach 2005–2010 był dyrektorem artystycznym światowego festiwalu monodramu szekspirowskiego *ArmMono* w Erewaniu. Przez kilkanaście lat był również konsultantem artystycznym *Międzynarodowego Festiwalu Szekspirowskiego* w Gdańsku.

Przez blisko czterdzieści lat współpracował z Ministerstwem Kultury w różnych projektach krajowych (wielokrotnie był konsultantem, członkiem komisji ekspertów, jurorem), a także w projektach międzynarodowych, głównie jako wiceprezydent IATC (w tym jako konsultant prestiżowej nagrody *Premio Europa per il Teatro*).

Andrzej Żurowski był laureatem licznych nagród, m.in.: Klubu Krytyki Teatralnej SDP (1970, 1977, 1988), *Złoty Ekran’ 73*, Wojewody Gdańskiego (1981, 1984, 1997), Ministra Kultury i Sztuki (Nagroda im. Edwarda Csátó 1984), Tygodnika „Fakty” (1984), Prezydenta miasta Gdańska (1987, 2004 za całokształt twórczości), Stowarzyszenia Dziennikarzy RP (1991 za całokształt twórczości krytyczno-teatralnej), Gdańskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuki (1987, 1997), Prezydenta miasta Gdyni (2002), Nagrody im. Wojciecha Bogusławskiego za Teatralną Książkę Roku (2002). W czterdziestolecie pracy twórczej (2004) decyzją Prezydenta RP został Kawalerem *Orderu Odrodzenia Polski*. Wcześniej otrzymał również m.in. *Złoty Krzyż Zasługi* (1988), *Zasłużony Działacz Kultury* (1978), *Medal 40-lecia PRL*, medal *Za Zasługi dla Gdańska* (1980), później zaś medal Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Gloria Artis* (2009) oraz *Złoty Medal Kultury Republiki Armenii* (2010).

Andrzej Żurowski zmarł 5 stycznia 2013 roku.

Biogramy, bibliografie

1. Frankowska Bożena, *Encyklopedia teatru polskiego*, Warszawa 2003.
2. *Kto jest kim w Polsce*, Warszawa 1989, 1993, 2001.
3. *Kto jest kim w regionie gdańskim*, Gdańsk 1993.
4. *Kto jest kim w województwie pomorskim*, Gdańsk 2000.
5. *Leksykon polskiego dziennikarstwa*, Warszawa 2000.
6. *Błękitne Who is Who Hübnera*, 2006.
7. *International Authors and Writers Who's Who*, Cambridge 1989, 1993, 1997, 2001.
8. *Man of Achievement*, Cambridge 1993, 1995.
9. *Five Thousand Personalities of the World*, USA 1994, 1997.
10. *Dictionary of International Biography*, Cambridge 1996.
11. *Who's Who in the 21th Century*, Cambridge 2002.
12. *2000 Outstanding Intellectuals of the 21st Century*, Cambridge 2003.
13. *2000 Outstanding Europeans of the 21st Century*, Cambridge 2006.
14. *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury. Słownik biobibliograficzny*, t. 10, oprac. zespół pod red. Jadwigi Czachowskiej i Alicji Szałagan, Warszawa 2007.

W przygotowaniu

Alfabet Krytyków Teatralnych: Andrzej Żurowski, Sekcja polska Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Teatralnych (IATC/AICT), Warszawa 2014.

Uchwałą Zarządu polskiej sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Teatralnych (IATC/AICT) z dnia 13 maja 2013 utworzona została Doroczna Nagroda dla Młodych Krytyków Teatralnych im. Andrzeja Żurowskiego.

Bibliografia prac Andrzeja Żurowskiego¹

1962

1. *Potęga przekory*, „Głos Wybrzeża” 1962, nr 246.
Debiut.
2. *Parę słów o stylu*, „Teatr” 1962, nr 24.

1964

3. *Co-To – teatr nie tylko ręk*, „itd.” 1964, nr 16.

1965

4. *Chochola modlitwa*, „Litery” 1965, nr 1.
Wiersz.
5. *O wiosnie*, „Litery” 1965, nr 6.
6. *Ujawnić tajną misję*, „Litery” 1965, nr 7.

1966

7. *Powrót synów marnotrawnych*, „Kultura” 1966, nr 13.

1967

8. *Model zaangażowania młodej literatury*, „Pomorze” 1967, nr 6.
9. *Studenckie sceny*, „Litery” 1967, nr 10.
10. *Od Czechowa do Czechowa*, „Litery” 1967, nr 11.
11. *John Green, Szekspir i święty Dominik*, „Litery” 1967, nr 12.
12. *Potop na wesoło*, „Litery” 1967, nr 5.

¹ Bibliografia została sporządzona w porządku chronologicznym, bez wyodrębniania poszczególnych gatunków piśmienniczych. Zaprezentowany został niemal cały dorobek badawczy uczonego (w tym recenzje teatralne oraz niektóre referaty wygłoszone na konferencjach) oraz prace nienaukowe.

1968

13. *Polskie dzieje „Ryszarda III”*, [w:] W. Szekspir, „Ryszard III”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1968.
14. *Galeria, czyli teatr światła i cienia*, „Współczesność” 1968, nr 10.
15. *Komedianci norwescy nad Motławą w XVII wieku*, „Literary” 1968, nr 6.
16. *Widz – współtwórca teatru*, „Współczesność” 1968, nr 18.
17. *Poczwórka*, „Pomorze” 1968, nr 5.
18. *Król – aktor – gracz*, „Pomorze” 1968, nr 6.
19. *Mity pana Maurycego*, „Kultura” 1968, nr 18.
20. *Nim zajdzie księżyc*, „Pomorze” 1968, nr 10.
21. *Kłopoty z realizmem*, „Pomorze” 1968, nr 14.
22. *Szaniawski i spór o realizm*, „Współczesność” 1968, nr 15.
Recenzja spektaklu: Jerzy Szaniawski, *Dwa teatry*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
23. *Godot po polsku*, „Pomorze” 1968, nr 15.
24. *Tragedia o Bogaczu i Łazarzu*, „Pomorze” 1968, nr 19.
25. *Zamek błaznów*, „Współczesność” 1968, nr 22.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Ryszard III*, reż. Tadeusz Minc, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
26. *Claudiel i nieporozumienia*, „Współczesność” 1968, nr 25.
Recenzja spektaklu: Paul Claudel, *Punkt przecięcia*, reż. Piotr Paradowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
27. *Rzecz teatralna*, „Pomorze” 1968, nr 14.

1969

28. *Inscenizacja w teatrze greckim*, [w:] Aischylos, „Oresteja”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1969.
29. *Sztuka mówienia*, „Współczesność” 1969, nr 22.
30. *Zabawa w surrealizm*, „Współczesność” 1969, nr 1.
Recenzja spektaklu: Romain Weingarten, *Lato*, reż. Zbigniew Bogdański, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
31. *Lato – ale nieco chłodne*, „Pomorze” 1969, nr 2.
32. *Dramat i teatr w „Grającym pomniku”*, „Współczesność” 1969, nr 3.
Recenzja spektaklu: Maciej Patkowski, *Grający pomnik*, reż. Kazimierz Łastawiecki, Teatr Kameralny w Bydgoszczy.
33. *Zmowa szatanów*, „Pomorze” 1969, nr 6.
34. *Historia i historyjki*, „Współczesność” 1969, nr 7.
Recenzja spektaklu: John Arden, *Ostatnie dobranoc Armstronga*, reż. Tadeusz Minc, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

35. *Sganarel i inni*, „Współczesność” 1969, nr 8.
Recenzja spektaklu: Molier, *Don Juan*, reż. Piotr Paradowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
36. *Cierpki smak czereśni*, „Współczesność” 1969, nr 13.
Recenzja spektaklu: Agnieszka Osiecka, *Apetyt na czereśnie*, reż. Jolanta Ziemińska, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
37. *Chorał o fatalizmie*, „Współczesność” 1969, nr 13.
Recenzja spektaklu: Ajschylos, *Oresteja*, reż. Piotr Paradowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
38. *W Toruniu – „Romulus Wielki”*, „Współczesność” 1969, nr 16.
Recenzja spektaklu: Friedrich Dürrenmatt, *Romulus Wielki*, reż. Krystyna Meissner, Toruń.
39. *Grecka tragedia Montherlanta*, „Współczesność” 1969, nr 19.
Recenzja spektaklu: Montherlant, *Port Royal*, reż. Małgorzata Dziewulska, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

1970

40. *Koniec wielkiej wody. O twórczości Edwarda Stachury*, „Współczesność” 1970, nr 3.
41. *Rzecz dzieje się około roku 1733*, [w:] G. Pergolesi, „Służąca panią”, program Opery Bałtyckiej, Gdańsk 1970.
42. *Sezon teatru otwartego*, „Współczesność” 1970, nr 18.
43. *Dwie kreacje*, „Współczesność” 1970, nr 1.
Recenzja spektakli: *Przedwiośnie* według Stefana Żeromskiego, adapt. i reż. Zbigniew Bogdański; Bertolt Brecht, *Pan Puntila*, reż. Maciej Prus, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
44. *A gdyby spróbować inaczej*, „Współczesność” 1970, nr 5.
Recenzja spektaklu: Stanisław Ignacy Witkiewicz „Witkacy”, *Matka*, reż. Tadeusz Minc, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
45. *Misterium surrealisty*, „Współczesność” 1970, nr 6.
Recenzja spektaklu: Ghelderode, *Mademoiselle Jaire*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
46. *Oswojone wilki*, „Współczesność” 1970, nr 10.
Recenzja spektaklu: Tadeusz Rittner, *Wilki w nocy*, reż. Jan Maciejowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
47. *Niebezpieczna gra*, „Teatr” 1970, nr 20.
Recenzja spektaklu: Wojsław Brydak, *Gra*, reż. Piotr Paradowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
48. *Ogrody pięknych pozorów*, „Teatr” 1970, nr 22.

- Recenzja spektaklu: Lucyna Legut i Michał Misiorny, *Piękne ogrody*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
49. *Gdańska noc. (Opowieść sceniczna na balet, śpiew solowy, aktora, chóry i orkiestrę)*, libretto Andrzej Żurowski, muz. Henryk Jabłoński, praprem. Gdańsk, Opera i Filharmonia Bałtycka 1970.
50. *Na przykład – Czerwony Kapturek*, [utwór dramatyczny dla dzieci], TV 1970.
51. *Pałac Kurkowego Króla*, [utwór dramatyczny dla dzieci], TV 1970.
52. *W krainie fantazji, Baśnie baletowe: Obrazki z wystawy*, muz. M. Musorgski, *Karnawał zwierząt*, muz. Camille Saint-Saëns, libretto Andrzej Żurowski, praprem. Gdańsk, Opera i Filharmonia Bałtycka 1970.
- 1971**
53. *Teatr monopolista*, „Współczesność” 1971, nr 3.
54. *Teatr czterdziestu scen*, „Teatr” 1971, nr 3.
55. *Jaskółki i wrony*, „Współczesność” 1971, nr 17.
56. *Museum vivum*, „Teatr” 1971, nr 20.
57. *Między stereotypem a oryginalnością*, „Dialog” 1971, nr 9.
58. *Tradycje na opak wywrócone*, „Teatr” 1971, nr 2.
Recenzja spektaklu: Pedro Calderon de la Barca, *Księżniczka na opak wywrócona*, reż. Zbigniew Bogdański, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
59. *Grand spectacle, czyli Obrazy patriotyczne*, „Teatr” 1971, nr 3.
Recenzja spektaklu: Tadeusz Miciński, *Termopile polskie*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
60. *Pozory, pozory*, „Współczesność” 1971, nr 7.
61. *Klucze nie do tych drzwi*, „Teatr” 1971, nr 7.
Recenzja spektaklu: Tadeusz Różewicz, *Kartoteka*, reż. Andrzej Rozhin, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
62. *Szkło jest śliskie*, „Współczesność” 1971, nr 12.
63. *Złudzenia i rzeczywistość*, „Teatr” 1971, nr 13.
Recenzja spektaklu: Zbigniew Morawski, *Maria Preta czyli życie nie znoś żałoby*, reż. Zbigniew Bogdański, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
64. *Awangarda z myszką*, „Teatr” 1971, nr 16.
Recenzja spektaklu: Jerzy Afanasjew według Juliana Tuwima, *Awangarda z myszką*, reż. Ryszard Ronczewski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
65. *Pałeczka Prospera i wiośło księcia Mediolanu*, „Teatr” 1971, nr 18.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Burza*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
66. *Dlaczego pieje kur?*, „Teatr” 1971, nr 21.
Recenzja spektaklu: Imre Madách, *Tragedia człowieka*, reż. Mátyás Gíricz, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

1972

67. *Podróż do wymiaru abstrakcji*, „Literary” 1972, nr 3, 4.
68. *Śpiewogra, czyli Western po polsku*, „Teatr” 1972, nr 16.
Recenzja musicalu: Augustyn Bloch, *Pan Zagłoba*, libretto Wanda Maciejewska, reż. Danuta Baduszkowa, Teatr Muzyczny w Gdyni.
69. *Krucze ciasteczka czy pajda chleba*, „Kultura” 1972, nr 41.
70. *Powszedni dzień dobrego teatru*, „Literatura” 1972, nr 37.
71. *Skazani*, „Teatr” 1972, nr 20.
Recenzja spektaklu: Gyula Illyés, *Doskonali*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
72. *Niepokój w ciszy sadów*, „Przekrój” 1972, nr 52.
73. *Sztuczne oddychanie*, „Teatr” 1972, nr 23/24.
Recenzja spektaklu: Józef Wybicki, *Kulig*, reż. Maryla Broniewska, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

1973

74. *Dzban*, [w:] *Almanach młodych*, red. Maria Błaszczkowska, Warszawa 1973.
75. *Marzenia i fakty*, „Teatr” 1973, nr 7.
76. *Misterium bez masek*, „Fakty i Myśli” 1973, nr 19.
77. *To-Tu – teatr absurdu*, „Literary” 1973, nr 6.
78. *Komu festiwal*, „Teatr” 1973, nr 15.
79. *We fraku i pelerynie*, [w:] *W. Szekspir, „Otello”, program Teatru Wybrzeże*, Gdańsk 1973.
80. *Tak – mimo wszystko – Tak*, „Rocznik Kulturalny Ziemi Gdańskiej” 1973.
81. *Krzysztof Gordon i Faust*, „Przekrój” 1973, nr 3.
82. *Apokalipsa doktora Fausta*, „Teatr” 1973, nr 2.
Recenzja spektaklu: Jerzy S. Sito, *Potępienie doktora Fausta*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
83. *Choromański tańczy w kabarecie*, „Kultura” 1973, nr 11.
84. *Prapremiera Eurypidesa*, „Literatura” 1973, nr 17.
Recenzja spektaklu: Eurypides, *Helena*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
85. *Jak i po co bajki prawić*, „Teatr” 1973, nr 11.
Recenzja spektaklu: Ignacy Krasicki, *Krosienka*, reż. Maryla Broniewska, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
86. *Olsztyński sen*, „Literatura” 1973, nr 26.
Recenzja spektaklu: Juliusz Słowacki, *Sen srebrny Salomei*, reż. Jan Błęszyński, Teatr im. Jaracza w Olsztynie.
87. *Między Heglem a Weberem*, „Kultura” 1973, nr 30.

88. *Myślenie Szekspirem*, „Przekrój” 1973, nr 29.
89. *Przez ciemny las*, „Teatr” 1973, nr 14.
Recenzja spektaklu: Julien Green, *Nieprzyjaciół*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
90. *Rzecz o Jagonie*, „Teatr” 1973, nr 21.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Otello*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
91. *Lustra i sobowtóry*, „Kultura” 1973, nr 49.
92. *Ojejejeje*, „Teatr” 1973, nr 23.
Recenzja spektaklu: Miron Białoszewski, *Teatr osobny*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
93. *Twórczość wielkiego Krzysztofa*, scenariusz filmowy na motywach noweli Andrzeja Żurowskiego, Mieczysław Waśkowski i Andrzej Żurowski, ekran. 1973.
94. Adolf Rudnicki, *Niekochana*, scenariusz telewizyjny Andrzeja Żurowskiego, TV 1973.
Adaptacja.
Spektakl także w Teatrze im. Dzieci Zagłębia w Będzinie, reż. Michał Rosiński, 1999.

1974

95. *Trwałość i zmienność*, „Tygodnik Kulturalny” 1974, nr 16.
96. *Spojrzenie z bliska twarzą w twarz*, „Fakty” 1974, nr 29.
97. *Trójpółowka*, „Nowy Wyraz” 1974, nr 6/7.
98. *Marzenia bliżej faktów*, „Teatr” 1974, nr 22.
99. *Mit Hamleta*, [w:] W. Szekspir, „*Hamlet*”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1974.
100. *Lato słabych ludzi*, „Teatr” 1974, nr 4.
Recenzja spektaklu: Tadeusz Rittner, *Lato*, reż. Krystyna Meissner, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
101. *Drugi debiut Kruszeńskiej*, „Teatr” 1974, nr 6.
Recenzja spektaklu: Felicja Kruszeńska, *Sen*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
102. *Odkopanie Błędmierza*, „Teatr” 1974, nr 8.
Recenzja spektaklu: Jarosław Iwaszkiewicz, *Odbudowa Błędmierza*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
103. *Farsa na nice obrócona*, „Teatr” 1974, nr 14.
Recenzja spektaklu: Fernand Crommenlynck, *Anioł i czart*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
104. *Sposoby na staruszkę*, „Teatr” 1974, nr 15.

Recenzja spektaklu: Evaristo Gherardi, *Arlekin z „Zielonego Przylądka”*, reż. Abdellah Drissi, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

105. *Błazen czeka na Godota*, „Teatr” 1974, nr 20.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Tymon Ateńczyk*, reż. Zofia Wierchowicz, Teatr Ziemi Pomorskiej w Grudziądzu.
106. *Rosmersholm*, „Trybuna Ludu” 1974, nr 171.
107. *Git*, scenariusz telewizyjny Andrzej Żurowski, współaut. M. Gordon, 1974.
Według informacji A. Żurowskiego emisja w 1974 została zatrzymana przez cenzurę.
108. Mika Waltari, *Obcy przyszedł na farmę*, przeł. Barbara Iwicka, scenariusz telewizyjny Andrzej Żurowski, TV 1974.
Adaptacja.

1975

109. *Odpowiedzialność i los*, „Teatr” 1975, nr 16.
Recenzja spektaklu: Henryk Ibsen, *Rosmersholm*, reż. Józef Giebułtowicz, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
110. *Dramat o odmianach tyranii*, „Życie Literackie” 1975, nr 41.
111. *Głową w mur*, „Teatr” 1975, nr 23.
Recenzja spektaklu: Jan Tetters, *Mur*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
112. *O współczesny wymiar tradycji*, „Teatr” 1975, nr 5.
113. *Rozsądek i skrzydła szaleństwa. O Stanisławie Hebanowskim*, „Teatr” 1975, nr 16.
114. *Śmiech po polsku*, „Teatr” 1975, nr 18.
115. *Kameralny monumentalizm. O aktorstwie Haliny Winiarskiej*, „Teatr” 1975, nr 19.

1976

116. *Szekspiriady polskie*, Pax, Warszawa 1976, 269 s.
Rozprawa doktorska; dotyczy recepcji dramatów Williama Szekspira w Polsce do 1850.
Zawartość:
Po co to komu?; Cz. 1: W kręgu teatru przedlistopadowego; Cz. 2: W kręgu estetyki pozornych sprzeczności: sentymentalizm – gotyzm – groza – frenetyzja; Cz. 3: Scenariusze: 1. Na tropie stereotypów; 2. Miejsce scenariuszy szekspirowskich w tradycji teatralnej; 3. Pośród rękopisów (Komedia; „Henryk IV”, „Groby Werony”; „Othello”; „Król Lear”, czyli siła stereotypów; „Makbet” w pół drogi; Mit „Hamleta”); 4. Czas wielkiego przygotowania wyobraźni.

Recenzje:

T. Kapłon, *Na tropach Szekspira*, „Odra” 1977, nr 10.

J. Degler, *Teatralia*, „Rocznik Literacki” 1976.

117. *Spotkanie z mitem*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1976, 315 s.
Reportaż literacki. Relacja z podróży po Ameryce Południowej i rozważania o kulturze.

Recenzja:

I. Burzacka, *Mity i miraż*, „Fakty” 1976, nr 51/52.

118. (red.) *Państwowy Teatr Wybrzeże 1946–1976*, Gdańsk 1976.
119. *Tylko pięć lat*, [w:] *Państwowy Teatr Wybrzeże 1946–1976*, red. Andrzej Żurowski, PTW, Gdańsk 1976.
120. *Tadeusz Gwiazdowski*, „Teatr” 1976, nr 2.
121. *Z lotu ptaka. O aktorstwie Andrzeja Łapickiego*, „Teatr” 1976, nr 3.
122. *Stanisław Igar*, „Teatr” 1976, nr 11.
123. *Bez ogródek*, „Teatr” 1976, nr 17.
124. *Barbarzyńca w ogrodzie tradycji. O Adamie Hanuszkiewicz*, „Teatr” 1976, nr 19.
125. *Andrzej Szalawski*, „Teatr” 1976, nr 22.
126. *Marzenia o nadmarionecie*, „Trybuna Ludu” 1976, nr 30.
127. *Nadzieja – rzecz ludzka*, „Teatr” 1976, nr 5.
Recenzja spektaklu: Max Frisch, *Biedermann i podpalacze*, reż. Stanisław Różewicz, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
128. *Graf Leicester nie wyjedzie*, „Teatr” 1976, nr 6.
Recenzja spektaklu: Fryderyk Schiller, *Maria Stuart*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
129. *Sztuka czytania*, „Teatr” 1976, nr 8.
Recenzja spektaklu: Sławomir Mrożek, *Emigranci*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
130. *Komedia omyłek w wieczór Trzech Króli*, „Teatr” 1976, nr 10.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Wieczór Trzech Króli*, reż. Jan Kulczyński, Teatr Stara Prochownia w Warszawie.
131. *Produkcyjniak*, „Teatr” 1976, nr 16.
Recenzja spektaklu: Jerzy Surdykowski, *Horoskop*, reż. Marek Okopiński, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
132. *Aktor nieznany*, „Teatr” 1976, nr 21.
Recenzja książki: Edward Krasiński, *Stefan Jaracz*, PWN, Warszawa 1976.
133. *Gordon i przekłete problemy Sarkadi*, „Teatr” 1976, nr 26.
Recenzja spektaklu: Imre Sarkadi, *Szymon Słupnik*, reż. Krystyna Meisner, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

1977

134. *Styl i tradycja*, „Teatr” 1977, nr 1.
135. *O aktorstwie Gustawa Holoubka*, „Teatr” 1977, nr 5.
136. *Noc egzorcyzmów*, „Teatr” 1977, nr 7.
Przedruk w: „Le Théâtre en Pologne” 1977, nr 11.
137. *Praski maraton*, „Dialog” 1977, nr 5, 6.
138. *Sceniczny los poetów*, „Życie Literackie” 1977, nr 31.
139. *Wygodna gra*, „Teatr” 1977, nr 16.
140. *Forma i sens. O aktorstwie Henryka Bisty*, „Teatr” 1977, nr 18.
141. *W przeszłość i w przyszłość*, „Kultura” 1977, nr 46.
142. *Śmiech i łkanie*, „Teatr” 1977, nr 8.
Recenzja spektaklu: Antoni Czechow, *Wujaszek Wania*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
143. *Mistyczny spór o Polskę*, „Kultura” 1977, nr 32.
144. *Łomnicki i szekspirowski produkcyjniak*, „Teatr” 1977, nr 20.
Recenzja spektaklu: Ivo Brešan, *Przedstawienie „Hamleta” we wsi Głucha Dolna*, reż. Kazimierz Kutcz, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
145. *Demon, błazen, cynik*, [w:] W. Szekspir, „Ryszard III”, program Teatru Powszechnego, Łódź 1977.
Przedruk w: „Teatr” 1978, nr 7.

1978

146. *A lengyelek nemzeti művé szete*, „Szinhasz” [Budapeszt] 1978, nr 11.
147. *Dziwoformy i znaczenia*, „Teatr” 1978, nr 1.
148. *Niewiadoma, która sprawdza się dopiero w praktyce*, „Teatr” 1978, nr 2.
149. *Mój brat i ja to jedno*, [w:] W. Szekspir, „Wieczór Trzech Króli”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1978.
Przedruk w: „Teatr” 1978, nr 16.
150. *Presja tradycji i próby ucieczki*, „Kultura” 1978, nr 18.
151. *Nieśmiertelność średniaków*, „Teatr” 1978, nr 3.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Koriolan*, reż. Jan Maciejowski, Teatr im. Jaracza w Łodzi.
152. *Frasobliwie*, „Teatr” 1978, nr 5.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Tragiczna historia Hamleta, księcia Danii*, reż. Piotr Paradowski, Teatr Polski we Wrocławiu.
153. *Marzenia niespełnialne*, „Teatr” 1978, nr 10.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Wieczór Trzech Króli*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
154. *Pałac pozłacany*, „Teatr” 1978, nr 12.

- Recenzja spektaklu: Tadeusz Miciński, *W mrozach złotego pałacu czyli Bazylissa Teofanu*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
155. *Pomysł ≠ realizacja*, „Teatr” 1978, nr 14.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Troilus i Kresyda*, reż. Marek Grzesiński, Teatr Narodowy w Warszawie.
156. *Paszkwil na siebie i innych*, „Kultura” 1978, nr 29.
157. *Co dalej? Dyskusja z udziałem Jerzego Bajdora, Henryka Bieniewskiego, Bożeny Frankowskiej, Jerzego Kreczmara, Stanisława Marczaka-Oborskiego i Andrzeja Żurowskiego*, „Teatr” 1978, nr 19.
158. *Wróg kłamstwa*, „Teatr” 1978, nr 20.
Recenzja spektaklu: Henryk Ibsen, *Wróg ludu*, reż. Marcel Kochańczyk, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
159. *Powrót*, „Teatr” 1978, nr 24.
Recenzja spektaklu: Albert Camus, *Nieporozumienie*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
- 1979**
160. *Fatamorgana*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1979, 341 s.
Powieść.
Recenzje i opracowania:
A. Staniszewski, *Gdzie jest granica legendy i prawdy?*, „Nowe Książki” 1980, nr 1.
M. Warneńska, *Różnie o podróży*, „Fakty” 1980, nr 17.
161. *Shakespeare in Poland*, „Shakespeare Quarterly” [Waszyngton] 1979, nr 2.
162. *Myślenie Szekspirem*, „Teatr” 1979, nr 3, 4.
163. *Zmienny wiatr od morza*, „Teatr” 1979, nr 19.
164. *Bilans?*, „Życie Literackie” 1979, nr 50.
165. *Między reportażem a przypowieścią*, „Teatr” 1979, nr 1.
Recenzja spektaklu: Ivo Brešan, *Przedstawienie „Hamleta” we wsi Głucha Dolna*, reż. Krystyna Meissner, Teatr Dramatyczny w Elblągu.
166. *Odkrywanie masek*, „Teatr” 1979, nr 2.
Recenzja książki: Marvin Rosenberg, *The Masks of Macbeth*, University of California Press, Los Angeles – London 1978.
Przedruk w: „Le Théâtre en Pologne” 1979, nr 3.
167. *Pobrzeża rozumu*, „Teatr” 1979, nr 3.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Burza*, reż. Ryszard Major, Teatr Powszechny w Warszawie.
168. „*Kraina 105 tajemnic*”, „Teatr” 1979, nr 6.

Recenzja spektaklu: Zbigniew Żakiewicz, *Kraina 105 tajemnic*, reż. Marcel Kochańczyk, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

Przedruk w: „Le Théâtre en Pologne” 1979, nr 8.

169. *Obca*, „Teatr” 1979, nr 9.

Recenzja spektaklu: Aleksander Fredro, *Wychowanka*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

170. *Szklana kula*, „Teatr” 1979, nr 22.

171. *Apologia absurdu*, „Czas” 1979, nr 47.

172. *U mety*, „Literatura” 1979, nr 49.

Recenzja spektaklu: Adam Mickiewicz, *Dziady*, reż. Maciej Prus, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

173. *Czchikwadze i Sturua, czyli Hamlet i Ryszard III*, „Teatr” 1979, nr 25.

Recenzja spektakli: William Szekspir, *Hamlet*, reż. Jurij Lubimow, Teatr na Tagance w Moskwie; William Szekspir, *Ryszard III*, reż. Robert Sturua, Teatr im. Rustawelego w Tbilisi.

174. *Wieloryb faszerowany*, „Teatr” 1979, nr 26.

Recenzja spektaklu: Władysław Zawistowski, *Wieloryb*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

1980

175. *Hamlet Henryka Tomaszewskiego*, „Teatr” 1980, nr 2.

176. *Aktor prowincjonalny. O aktorstwie Jerzego Łapińskiego*, „Teatr” 1980, nr 11.

177. *Grać siebie*, „Teatr” 1980, nr 15.

178. *Pisarz teatru*, „Życie Literackie” 1980, nr 36.

179. *Źle się dzieje w Elsynorze*, „Teatr” 1980, nr 20.

Analiza sztuk Szekspira wystawianych na scenach polskich w latach 1979–1980.

180. *O nas z nami*, „Teatr” 1980, nr 24.

181. *Poza rozumem, czyli Irracjonałści natchnieni*, „Teatr” 1980, nr 1.

182. *W potrzasku*, „Teatr” 1980, nr 4.

Recenzja spektaklu: Pierre Marivaux, *Triumf miłości*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

183. *Wszystko czyli nic*, „Teatr” 1980, nr 5.

Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Hamlet*, reż. Gustaw Holoubek, Teatr Dramatyczny m. st. Warszawy.

184. *Portrety*, „Teatr” 1980, nr 9.

Recenzja spektaklu: Edward Albee, *Już po wszystkim*, reż. Kazimierz Kutz, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.

185. *Kosmos osobowości*, „Kultura” 1980, nr 29.

- Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Makbet*, reż. Stanisław Hebanowski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
186. *Godzina troski*, „Kultura” 1980, nr 48.
187. *Księżyc*, TV 1980.
Montaż wierszy Pabla Nerudy. Scenariusz telewizyjny Andrzeja Żurowskiego.

1981

188. *Teatr Stanisława Hebanowskiego*, „Dialog” 1981, nr 1.
189. *Adepci i błędne koło*, „Teatr” 1981, nr 22.
190. *O aktorstwie Krzysztofa Gordona*, „Teatr” 1981, nr 13.
191. *Próba sił*, „Kultura” 1981, nr 26.
192. *Teatr teatralny (o inscenizacjach operowych Hebanowskiego)*, „Ruch Muzyczny” 1981, nr 13.
193. *Miejsce osobne*, „Życie Literackie” 1981, nr 31.
194. *Odświętna codzienność*, „Teatr” 1981, nr 17/18.
195. *Konwencje*, „Kultura” 1981, nr 42.
196. *Dokąd idziesz, czysty esteto?*, „Kultura” 1981, nr 2.
Recenzja spektaklu: *Dokąd idziesz, Prostaczku?*, według Kandyda Woltera, scen. i reż. Urszula Kenar, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
197. *Przez dziurkę od klucza*, „Teatr” 1981, nr 2.
Recenzja spektaklu: Jerzy Żurek, *Sto rąk, sto sztyletów*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
198. *Pax Atenae, albo O głupocie mężczyzn i mądrości kobiet*, „Teatr” 1981, nr 4.
Recenzja spektaklu: Edward Bond, *Kobieta*, reż. Maciej Englert, Teatr Współczesny w Warszawie.
199. *Profile, wersje, granice pojemności*, „Kultura” 1981, nr 21.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Hamlet i Hamlet*, reż. Marek Grzesiński, Słupski Teatr Dramatyczny.
200. *Antynomie rewolucji, antynomie świata*, „Teatr” 1981, nr 11.
Recenzja spektaklu: Tadeusz Miciński, *Książę Patiomkin*, reż. Maciej Prus, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
201. *Za kulisami Hamleta*, „Kultura” 1981, nr 28.
202. *0:1, czyli Szekspir przegrał do Peryta*, „Teatr” 1981, nr 15.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Romeo i Julia*, reż. Ryszard Peryt, Teatr Narodowy w Warszawie.
203. *Wyspa rozpacz*, „Kultura” 1981, nr 47.
204. Gioaccino Rossini, *Bliźniacy z Wenecji*, libretto Andrzej Żurowski, reż. Przemysław Śliwa, Teatr Muzyczny w Gdyni.

1982

205. *Wieczory popremierowe*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982, 339 s., 48 s. ilustr.

Zawartość:

Przedtem (zarys dziejów Teatru Wybrzeże w latach 1946–1969); *U Okopińskiego* (rec. z lat 1970–1973); *U Hebanowskiego* (rec. z lat 1973–1979); *Zmienny wiatr od morza* (podsumowanie sezonu teatralnego 1978/1979).

Recenzje i opracowania:

Z. Greń, *W stronę Gdańska*, „Życie Literackie” 1982, nr 20.

Z. Greń, *W Gdańsku*, „Życie Literackie” 1982, nr 21.

Z. Greń, *Pożegnanie Gdańska*, „Życie Literackie” 1982, nr 22.

B. Frankowska, *Bogactwa poprawne w nędzę poligrafii*, „Kontrasty” 1983, nr 9 (dot. też poz. 206).

T. Zwierzchowska, *Pogoń za nieuchwytnym*, „Fakty” 1983, nr 30 (dot. też poz. 206, 207).

206. *Ludzie w reflektorach*, „Czytelnik”, Warszawa 1982, 295 s.

Szkice.

Zawartość:

Artysta i widz; *Tadeusz Gwiazdowski*; *Andrzej Szalawski*; *Stanisław Igar*; *Nie tylko mag* (Gustaw Holoubek); *Z lotu ptaka* (Andrzej Łapicki); *Kameralny monumentalizm* (Halina Winiarska); *Forma i sens* (Henryk Bista); *Grać siebie* (Daniel Olbrychski); *Aktor z tajemnicą* (Krzysztof Gordon); *Aktor prowincjonalny* (Jerzy Łapiński); *Rozsądek i skrzydła szaleństwa* (Stanisław Hebanowski); *Barbarzyńca w ogrodzie tradycji* (Adam Hanuszkiewicz); *Misterium bez masek* (Józef Gruda); *Teatr baletu* (Janina Jarzynówna-Sobczak); *Teatr światła i cienia* (Jerzy Krechowicz); *Za wcześniej* (Jerzy Afanasjew).

Recenzje i opracowania:

B. Frankowska, *Bogactwa poprawne w nędzę poligrafii*, „Kontrasty” 1983, nr 9 (dot. też poz. 205).

Z. Greń, *Już historia*, „Życie Literackie” 1983, nr 31.

S. Kuśmierczyk, „Aktor życie tworzy...”, „Twórczość” 1983, nr 8.

T. Zwierzchowska, *Pogoń za nieuchwytnym*, „Fakty” 1983, nr 30 (dot. też poz. 205, 207).

207. *Zza kulis, szeptem*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Gdańsk 1982, 187 s. Felietony teatralne.

Przedruk tekstów opublikowanych w tygodniku „Czas” w 1979 roku.

Recenzje i opracowania:

Z. Greń, *Szept z prowincji*, „Życie Literackie” 1983, nr 9.

- T. Zwierzchowska, *Pogoń za nieuchwytnym*, „Fakty” 1983, nr 30 (dot. też poz. 205, 206).
208. „*W gębie tylko ojczyznę mają*”, [w:] *Opolskie konfrontacje. Kłasyka polska*, Opole 1982.
209. *Rozbite zwierciadło. Królowie Szekspira*, „Fakty” 1982, nr 2.
210. *Szkic do nie istniejącego portretu. O Hamletach Konrada Swinarskiego*, „Fakty” 1982, nr 9, 10.
211. *Między miłością a śmiercią*, [w:] P. Czajkowski, „*Eugeniusz Oniegin*”, *program Opery Bałtyckiej*, Gdańsk 1982.
Przedruk w: „Tu i Teraz” 1983, nr 13.
212. *Lustro*, „Tu i Teraz” 1982, nr 6.
213. *Teatr Narodów*, „Tu i Teraz” 1982, nr 10.
214. *Za wcześnie. Szkic o teatrze Jerzego Afanasjewa*, „Fakty” 1982, nr 26.
215. *Przed Kantorem na klęczkach*, „Tu i Teraz” 1982, nr 27.
216. *Papkinada*, „Życie Literackie” 1982, nr 14.
217. *Odgadnąć sens snu*, „Tu i Teraz” 1982, nr 15.
Recenzja spektaklu: Witold Gombrowicz, *Ślub*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
218. *Chaos*, „Tu i Teraz” 1982, nr 28.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Koriolan*, reż. Krzysztof Kelm, Teatr Dramatyczny w Warszawie.
219. *Grzegorz i szatani*, „Tu i Teraz” 1982, nr 31.
Recenzja spektaklu: Juliusz Słowacki, *Kordian*, reż. Krzysztof Babicki, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
220. *Dialogi północne*, TV 1982.
Montaż fragmentów przedstawień Teatru TV autorów skandynawskich. Scenariusz Andrzeja Żurowskiego.

1983

221. *Myślenie Szekspirem*, Pax, Warszawa 1983, 324 s.
Monografia.
Dotyczy historii inscenizacji dramatów Williama Szekspira w Polsce w latach 1946–1980.
Zawartość:
W gorsecie estetyk normatywnych: Feerie ludyczne (dot. B. Dąbrowskiego); *Wśród metafor i gwiazd* (dot. W. Horzycy); *Rozdział zamknięty* (dot. A. Szyfmana); *Dzieło pęknięte* (dot. L. Schillera); *Różnie się różnym podoba* (dot. I. Galla); *W stronę Historii: Jak być?* (dot. wystawienia *Hamleta*); *Wierność i zmienność* (dot. K. Skuszanki); *Sen o lędźwiach* (dot.: A. Bardiniego, K. Brauna, Z. Kopalki, K. Skuszanki, L. Zamkow); *Na Wielkich Schodach* (dot.

dramatów historycznych); *W stronę Osobowości: W Maszynie* (dot. J. Maciejowskiego i Z. Wierchowicz); *Między moralistyką a estetyką* (dot. K. Skuszanek); *Natura i Porządek* (dot. K. Swinarskiego); *Jakim być?* (dot. wystawienia *Hamleta*); *Z bliska* (podsumowanie).

Recenzje i opracowania:

Z. Greń, *Los Hamleta*, „Życie Literackie” 1983, nr 45.

B. Kazimierczyk, *Myślenie „Szekspirem”*, „Kultura, Oświata, Nauka” 1984, nr 1.

J. Sieradzki, *Myśleć Shakespeare’em*, „Dialog” 1985, nr 7.

222. (red.) *Theatre Yearbook*, (współred. Juan Miguel de Mora), Mexico City 1983.

223. *De Rodillas ante Kantor*, [w:] *Theatre Yearbook*, [red.] Juan Miguel de Mora e A. Żurowski, Mexico City 1983.

224. (red.) *XXV Festiwal Teatrów Polski Północnej*, (współred. Michał Misiorny), Toruń 1983.

225. *Kurtyna i dym*, [w:] *XXV Festiwal Teatrów Polski Północnej*, red. Michał Misiorny i Andrzej Żurowski, Toruń 1983.

226. *Ir Kantor ö kars, Polvillamme*, „Teatteri” [Helsinki] 1983, nr 2.

227. *Arianne Mnouchkine czyli Szekspir po japońsku*, „Tu i Teraz” 1983, nr 4.

228. *Artysta i Historia*, [w:] P.Ch. Jersild, „Hamlet-Kuglarz”, program Teatru im. Szaniawskiego, Wałbrzych 1983.

Przedruk w: „Tu i Teraz” 1983, nr 12.

229. *Projekt uporządkowania struktury festiwali teatralnych w Polsce*, „Teatr” 1983, nr 4.

230. *Zawód wpół drogi*, „Prasa Polska” 1983, nr 4.

Przedruk w: „Teatr” 1984, nr 2.

231. *Zabić Antygone, przepędzić Szekspira*, „Fakty” 1983, nr 24.

232. *Owies i ryż*, „Tu i Teraz” 1983, nr 25.

233. *Być zwyczajnie*, „Tu i Teraz” 1983, nr 30.

234. *Na wiedeńskim skrzyżowaniu*, „Tu i Teraz” 1983, nr 35.

235. *Oblicza i maski władzy w dramatach Szekspira*, „Fakty” 1983, nr 42.

236. *Przeciwności korzystne dla teatru*, „Tu i Teraz” 1983, nr 48.

237. *Wszyscy jesteśmy mixed*, „Tu i Teraz” 1983, nr 51.

238. *Słusznie nikt nie płakał*, „Tu i Teraz” 1983, nr 29.

Recenzja spektaklu: *Wit Stwosz*, na podstawie dramatu Wincentego Rapackiego scen. i reż. Tadeusz Malak, Stary Teatr w Krakowie.

239. *Bądźcie mądrzy w swych snach*, „Tu i Teraz” 1983, nr 31.

Recenzja spektaklu: Pedro Calderon de la Barca, *Życie jest snem*, reż. Jerzy Jarocki, Stary Teatr w Krakowie.

240. *Najnowszy Beckett*, „Tu i Teraz” 1983, nr 32.

1984

241. *Hebanowski. Monografia artystyczna*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1983, 223 s.

Zawartość:

I Ścieżki do absolutu; II Pisarz teatru; III Reżyser: Miejsce osobne; Juwenilia zawodowca; Sezon gdański: Pośród spraw ostatecznych, Chory na Polskę, Obrzeża; Na zbliżeniu; Teatr teatralny; Postscriptum; Kalendarium; Przekłady; Adaptacje; Inne literackie prace teatralne; Reżyserie.

Recenzje:

Z. Greń, *Cienie*, „Życie Literackie” 1984, nr 29.

K. Sielicki, *Portret artysty*, „Teatr” 1985, nr 1.

242. *Parabole i historia*, [w:] *Refleksje o teatrze w 40-lecie Polski Ludowej*, red. Dorota Sapińska, Ośrodek Teatru Otwartego „Kalambur”, Wrocław 1984.
243. *Post scriptum o Stanisławie Hebanowskim*, „Życie Literackie” 1984, nr 3.
244. *O „Ślubie” Gombrowicza*, [w:] W. Gombrowicz, „Ślub”, program Teatru Wybrzeże w Teatrze Rzeczypospolitej, Warszawa 1984.
245. *Po drodze do chwil szczęśliwych*, „Tu i Teraz” 1984, nr 4.
246. *Drogi ucieczki donikąd, czyli Palenie Lasu Ardeńskiego*, „Teatr” 1984, nr 3.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Jak wam się podoba*, reż. Krystyna Skuszanka, Teatr Narodowy.
247. *Młodzi butni*, „Polityka” 1984, nr 19.
248. *Lekcja tolerancji*, „Polityka” 1984, nr 25.
249. *Teatrem zmieniać świat*, „Tu i Teraz” 1984, nr 34, 35, 36.
250. *Parabole i historia*, „Sprawy i Ludzie” 1984, nr 49.
251. *Rytmy czasu, rytmy teatru*, z Andrzejem Żurowskim rozmawia Jerzy Niesiołędzki, „Fakty” 1984, nr 44.
Wywiad.

1985

252. *Pulling Faces to the Audience*, „New Theatre Quarterly” [Londyn] 1985, nr 4.
253. *Młodzi*, „Tu i Teraz” 1985, nr 17.
254. *Rewizje*, „Tu i Teraz” 1985, nr 18.
255. *Nowe w „Starym”*, „Kultura” 1985, nr 8.
256. *Demagogia*, „Kultura” 1985, nr 10.
257. *Dramaturgia na co dzień*, „Dialog” 1985, nr 7.
258. *Majster*, „Kultura” 1985, nr 26.
259. *Zamknięty krąg*, „Tu i Teraz” 1985, nr 5.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Henryk V*, reż. Jan Kulczyński, Teatr Polski w Poznaniu.

260. *Maestria*, „Kultura” 1985, nr 3.
Recenzja spektaklu: Pierre Corneille, *Iluzja*, reż. Giorgio Strehler, Teatr Europy w Paryżu.
261. *Na rozstajach*, „Życie Literackie” 1985, nr 26.
262. *Lekcja moralności*, „Kultura” 1985, nr 29.
Recenzja spektaklu: Jean Genet, *Balkon*, reż. Ryszard Major, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
263. *Jeżu, mój jeżu!*, „Kultura” 1985, nr 29.
Analiza polskich współczesnych przekładów dzieł Szekspira, w tłumaczeniu Krystyny Berwińskiej, Jerzego Sito oraz Macieja Słomczyńskiego.
- 1986**
264. *Między epokami*, [w:] *Teatr Wybrzeże 1981–1986*, red. Renata Dymna i Halina Kasjaniuk, Gdańsk 1986.
265. *Faccia a faccia*, [w:] *Il linguaggio del teatro nell'era dei mass-media*, red. Simona Carlucci e Giorgio Ursini Uršič, ANCT, Roma 1986.
266. *Beneficial Obstacles in the Polish Theatre*, „Contemporary Review” [London] 1986, vol. 249, Sept.
267. *Twarzą w twarz*, „Kultura” 1986, nr 2.
268. *Pusty teatr*, „Kultura” 1986, nr 7.
269. *Tylko ja, czyli Jak Tadeusz Kantor przekroczył granice*, „Kultura” 1986, nr 8.
270. *Nie ma ucieczki z ardeńskiego lasu*, „Kultura” 1986, nr 13.
271. *Sihanouk, czyli Przypisy do Szekspira*, „Kultura” 1986, nr 16.
272. *Dookoła Szekspira*, „Życie Literackie” 1986, nr 18.
273. *Realność snów, czyli Sens szaleństwa*, „Kultura” 1986, nr 25.
274. *Terra cognita*, „Kultura” 1986, nr 31.
275. *Szekspirowski maraton*, „Kultura” 1986, nr 35.
276. *Daleko, a tak blisko*, „Kultura” 1986, nr 36.
277. *Gdzieś gnamy*, „Kultura” 1986, nr 37, 38.
278. *Struktura i historia*, „Kultura” 1986, nr 48.
279. *A wszystko zaczęło się od knajpy*, „Kultura” 1986, nr 49.
280. *Szydery z Zakopanego*, „Kultura” 1986, nr 51.
281. *Broadway, off- i off-off-*, „Kultura” 1986, nr 52.
282. *Drama kuchenna*, „Kultura” 1986, nr 3.
Recenzja spektaklu: Lars Norén, *Noc jest matką dnia*, reż. Lars-Erik Liedholm, Teatr Powszechny w Warszawie.
283. *Kantor (jeszcze) raz!*, „Kultura” 1986, nr 6.
Recenzja spektaklu: Teatr Cricot 2: Tadeusz Kantor, *Niech szczęzną artyści*, Warszawa „Stodoła”.

284. *W nie-boskim kręgu*, „Kultura” 1986, nr 8.
Recenzja spektaklu: Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*, reż. Grzegorz Mrówczyński, Teatr Polski w Poznaniu.
285. *Opera za milion*, „Kultura” 1986, nr 18.
286. *Geniusz, skromność i takt*, „Kultura” 1986, nr 19.
287. *Opowieść niedopowiedziana*, „Kultura” 1986, nr 23.
Recenzja spektaklu: Christopher Hampton, *Opowieści Hollywoodu*, reż. Kazimierz Kutz, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
288. *Gardzienice w Baltimore*, „Kultura” 1986, nr 39.
289. *Wspaniałość nasza i nasza znikomość*, „Kultura” 1986, nr 41.
Recenzja spektaklu: August Strindberg, *Panna Julia*, reż. Ingmar Bergman, Teatr Dramaten w Sztokholmie.

1987

290. *Latający fotel*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Gdańsk 1987, 232 s.
Szkice i recenzje teatralne.
Zawiera m.in. szkice: *Szkice do nie istniejącego obrazu* (dotyczy wystawienia „Hamleta” W. Szekspira w inscenizacji K. Swinarskiego w Tel Awiwie w roku 1966); *Oblicze i maski władcy* (dotyczy paraleli pomiędzy *Księciem N. Machiavellego* a dramaturgią W. Szekspira); *Między miłością i śmiercią* (dotyczy: A. Puszkina, *Eugeniusz Oniegin*); nadto recenzje z zagranicznych przedstawień teatralnych z lat 1976–1983 (z Czechosłowacji, Węgier, Związku Radzieckiego, Wielkiej Brytanii, Francji, Austrii, Indii, Izraela, Meksyku i Stanów Zjednoczonych) oraz wrażenia ze światowych festiwali teatralnych Teatru Narodów w Sofii w roku 1982 i w Nancy w roku 1984.
Recenzje i opracowania:
Z. Greń, *Perspektywa*, „Życie Literackie” 1987, nr 30.
J. Majcherek, *Fotel bujany*, „Teatr” 1987, nr 7.
T. Miłkowski, *Szekspir i inni*, „Kultura” 1987, nr 11.
J. Niesiołowski, *Krytyk w latającym fotelu*, „Fakty” 1987, nr 14.
T. Kubikowski, *W fotelu*, „Autograf” 1988, nr 1.
291. *Post scriptum*, [w:] *O Stanisławie Hebanowskim*, wpraw. Stanisław Kaszyński, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1987.
292. *Zatrzymane w skórze*, [w:] *Włodek*, red. Jolanta Cerebież-Tarabicka, Sulmin 1987.
293. *How a Bridge is Built*, [w:] *Protokollband X Weltkongress der AICT*, red. Ernst Schumacher, Berlin 1987.
294. *Le théâtre est-il mort?*, „Jeu” [Montreal] 1987, nr 41.
295. *Old and New in the Polish Theatre*, „New Theatre Quarterly” [Londyn] 1987, vol. III, nr 10.

296. *Wielcy bezsilni*, „Kultura” 1987, nr 2.
297. *Na granicy*, „Kultura” 1987, nr 6.
298. *Kropla w morzu*, „Kultura” 1987, nr 9.
299. *Ryszarda Majora sezon gdański*, „Gdański Rocznik Kulturalny” 1987.
300. *Skupieni na rzeczywistości*, „Kultura” 1987, nr 24.
301. *Maraton*, „Kultura” 1987, nr 30.
Recenzja 12-godzinnej sztuki *Henrycy* (*Henryk IV cz. 1 i 2 i Henryk V*) w reż. Michaela Bogdanova, wystawionej przez English Shakespeare Company w londyńskim teatrze Old Vic.
302. *Ameryka! Ameryka! Ameryka!*, „Kultura” 1987, nr 35.
303. *Między mitem a polityką*, „Kultura” 1987, nr 36.
304. *Transcanada highway*, „Kultura” 1987, nr 40.
305. *Poetyka i poezja teatru Józefa Szajny*, „Teatr” 1987, nr 11.
306. *Poprzez i wokół Szekspira*, „Kultura” 1987, nr 46, 47.
307. *Babskość*, „Kultura” 1987, nr 14.
Recenzja spektaklu: Federico Garcia Lorca, *Dom Bernardy Alba*, reż. Nuria Espert, Londyn.
308. *Sens szaleństwa przebieranek*, „Kultura” 1987, nr 15.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Wieczór Trzech Króli*, Teatr Cheek by Jowl, Anglia.

1988

309. *Zasoby i sposoby. Przegląd dramaturgii polskiej 1970–1985*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1988, 194 s., [8] k. tabl.
Zawartość:
Pejzaż ogólny; Liderzy; Dramaturgia bluszczu; Produkcyniak; Obyczaje; Sztuki wiejskie; Śmiech pusty i poważny; Władza i jednostka; Parabole i „historia”; Rozrachunki; Sztuki historyczne i biograficzne; Problemy uniwersalne i kondycja człowiecza; Motywy antyczne i trawestacje; W kręgu psychologii; Znaleziska; Bez podsumowań; Aneks. Sztuki teatralne z lat 1970–1984.
Recenzje i opracowania:
S. Drajewski, „*Pejzażowo*” o polskim dramacie współczesnym, „Nurt” 1989, nr 7.
Z. Greń, *Bez arcydzieł?*, „Życie literackie” 1989, nr 2.
T. Miłkowski, *Śledztwo w sprawie dramatu*, „Kultura” 1989, nr 11.
310. *Przemiany stylów aktorskich*, [w:] *Gdańsk teatralny. Historia i współczesność*, red. Jan Ciechowicz, Gdańsk 1988.
311. *How Bridge is Built*, „Contemporary Review” [Londyn] 1988, nr 3.
312. *La nostra presenza*, „Sipario” [Rzym] 1988, Febb.
313. *Rytm istnienia*, „Kultura” 1988, nr 1.

- 314. *Czas przesilenia*, „Kultura” 1988, nr 11.
- 315. *Krzyżówki Stanisława Hebanowskiego*, „Kultura” 1988, nr 26.
- 316. *Nagi teatr*, „Kultura” 1988, nr 32.
- 317. *Habimah i Rosjanie*, „Kultura” 1988, nr 33.
- 318. *Ku tradycji żywej*, „Kultura” 1988, nr 38.
- 319. *Fizjologizm*, „Kultura” 1988, nr 39.
- 320. *„Hamlet” Bergmana*, „Kultura” 1988, nr 7.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Hamlet*, reż. Ingmar Bergman, Teatr Dramaten w Sztokholmie.
- 321. *Zeszmaceni wojną*, „Kultura” 1988, nr 7.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Troilus i Kresyda*, reż. Manfred Wehwerth, Berliner Ensemble.
- 322. *Bez tragizmu*, „Kultura” 1988, nr 7.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Król Lear*, reż. Robert Sturua, Teatr im. Rustawelego w Tbilisi.
- 323. *Obecność*, „Kultura” 1988, nr 19.
- 324. *Nie używam słowa sukces*, „Kultura” 1988, nr 20.
- 325. *Teatr Caliguli*, „Kultura” 1988, nr 45.
Recenzja spektaklu: Albert Camus, *Caligula*, reż. Krzysztof Babicki, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
- 326. *Teatr kreowany teatrem*, „Kultura” 1988, nr 50.
Recenzja spektaklu: Eurypides, *Bachantki*, Teatr La Cuadra z Sewilli.

1989

- 327. *Contaminated with Death*, „New Theatre Quarterly” [Londyn] 1989, vol. V, nr 19.
- 328. *Should Shakespeare be Buried or Born Again?*, [w:] *Is Shakespeare still our contemporary?*, ed. John Elsom, Routledge, London 1989.
- 329. *Logika zagłady*, [w:] G. Verdi, „*Makbet*”, *program Opery Bałtyckiej*, Gdańsk 1988.
Przedruk w: „Kultura” 1989, nr 23.
- 330. *W salonie, na strychu i w piwnicy*, „Kultura” 1989, nr 7.
- 331. *Wolność z ekierką*, „Kultura” 1989, nr 14.
- 332. *Chcę mieć prawo*, „Kultura” 1989, nr 18.
- 333. *Mistrzowi honory*, „Kultura” 1989, nr 25.
- 334. *Mniejszy ładunek*, Jacek Strzemżalski (współaut.), „Kultura” 1989, nr 36.
- 335. *Nie bezdroże*, „Kultura” 1989, nr 39.
- 336. *Nadzy w stajni*, „Kultura” 1989, nr 41.
- 337. *Ku wspólnemu domowi teatru*, „Kultura” 1989, nr 42.

338. *Falstaff, twardziele i knajpa*, „Kultura” 1989, nr 1.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Henryk IV*, Teatro Duo z Parmy.
339. *Profesjonalista terroru*, „Kultura” 1989, nr 31.
Recenzja spektaklu: Fritz Hochwälder, *Oskarżyciel publiczny*, reż. Alojzy Nowak, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
340. *Uczta upiorów*, „Kultura” 1989, nr 35.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Makbet*, Teatr Camera w Tel-Awiwie.

1990

341. *New Freedoms*, „The Tampa Tribune” [Los Angeles] 1990, July.
342. *[Uprogu epoki]*, „Korean Theatre” [Seul] 1990, nr 9.
343. *Ons eigen culturale vaderland*, „Handelsblad” [Amsterdam] 1990, 10, VIII.
344. *W klatce*, „Autograf” 1990, nr 1.
345. *Targi i komedianci*, „Kultura” 1990, nr 8.
346. *Zmęczone buty*, „Polityka” 1990, nr 32.
347. *Trzecia strona zamszowej rękawiczki*, „Autograf” 1990, nr 7/8.
348. *Kogo urodzi Kresyda?*, „Autograf” 1990, nr 7/8.

1991

349. *Czas przesilenia*, „Graf”, Gdańsk 1991, 297 s.
Eseje.
Dotyczą międzynarodowych festiwali teatralnych, ważniejszych światowych premier, wybranych ośrodków życia teatralnego oraz tendencji we współczesnym teatrze.
Zawartość:
1. Festiwale: *Gdzieś gnamy*; *Terra cognita*; *Czternaście dni teatru*; *A wszystko zaczęło się od knajpy*; *Ameryka! Ameryka! Ameryka!*; *Nie bezdroże*; *Ku wspólnemu domowi teatru*; *Rzeką Amstel płynie para butów*; *Wspólny dom i małe ojczyzny*; 2. Premiery: *Maestria*; *Wspaniałość nasza i nasza znikomość*; *W klatce biologii*; *Bez tragizmu*; *Zeszmaceni wojną*; *Maraton*; *Falstaff, twardziele i knajpa*; *Sihanouk, czyli przypisy do Szekspira*; *Babskość*; *Ku tradycji żywej*; *Teatr kreowany teatrem*; *Habima i Rosjanie*; *Uczta upiorów*; *Fizjologizm*; 3. Panoramy: *Kropla w morzu*; *Na granicy*; *Rewizje*; *Skupieni na rzeczywistości*; *Nie ma ucieczki z ardeńskiego lasu*; *Wielcy bezsilni*; *Tom Sawyer*, *Stalin i Ellen Stewart*; *Latem w Toronto*; *Nagi teatr*; *Na salonie, na strychu i w piwnicy*; *Młodość*; *Poprzez i wokół*; 4. *[Omówienie tendencji we współczesnym teatrze]*.
350. *Egy korszak küszöbén*, „Nagy Világ” [Budapeszt] 1991, nr 1.
351. *Cressida's Children*, „Shakespeare Quarterly” [Waszyngton] 1991, nr 3.

352. *The Changing Face*, „US Critics Quarterly” [Chicago] 1991, Spring.
353. *On the Verge of Epoch*, „New Theatre Quarterly” [Londyn] 1991, August.
354. *De ce scrieți critică dramatică?*, „România literară” [Bukareszt] 1991, Septembrie.
355. *Funkcje przestrzeni*, [w:] A. Camus, „Kaligula”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1991.
356. *Znajomi nieznajomych*, „Czas” 1991, nr 27/28.
357. *Karagöz – po obu stronach ekranu*, „Czas” 1991, nr 31/32.
358. *Taormina*, „Czas” 1991, nr 35/36.
359. *Czekając na wolność*, „Czas” 1991, nr 40.
360. *Bolesna jawa snu*, „Czas” 1991, nr 41.
361. *Cena pomysłu*, „Czas” 1991, nr 43.
362. *Aktorzy do publiczności*, „Głos Wybrzeża” 1991, nr 271.

1992

363. *Poezja i poetyka teatru Józefa Szajny*, [w:] Józef Szajna, [album], plastyka Jerzy Madeyski, teatr Andrzej Żurowski, „Arkady”, Warszawa 1992.
364. *Comments on the Production of Caligula*, [w:] *Heritage and Innovation of Asia Pacific Theatre*, red. Te-Jou Lee, Seul 1992.
365. *Na przekór barbarzyńcom*, „Polityka” 1992, nr 34.
366. *Ibsen z Polakami w tle*, „Polityka” 1992, nr 39.

1993

367. *William Shakespeare, Henryk IV, król angielski*. Anonimowy rękopis teatralny grany 21 sierpnia 1793, odnalazł i opracował Andrzej Żurowski, „Dialog” 1993, nr 10.
368. *Mapa polskiego Szekspira*, [w:] *Od Shakespeare’a do Szekspira*, red. Jan Ciechowicz i Zbigniew Majchrowski, Centrum Edukacji Teatralnej, Gdańsk 1993.
369. *Kosa, kamień i ocet*, [w:] W. Szekspir, „Poskromienie złościcy”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1993.
370. *Trafiła kosa na kamień*, „Dziennik Bałtycki” 26.03.1993.
Recenzja spektaklu: William Szekspir, *Poskromienie złościcy*, reż. Anna Polony i Józef Opalski, Teatr Wybrzeże w Gdańsku.
371. *Bóg może być jak kot*, [w:] P.O. Enquist, „Godzina kota”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1993.
372. *O przydatności dania w pysk*, [w:] J. Słowacki, „Fantazy”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1993.
373. *Uśmieć się... do łez*, [w:] G. Zapolska, „Moralność pani Dulskiej”, program Teatru Wybrzeże, Gdańsk 1993.

- 374. *Protoplasta: „Henryk IV, król Angielski”, „Dialog”* 1993, nr 10.
- 375. *Henryk IV, czyli Dorastanie, „Dialog”* 1993, nr 10.
- 376. *Maski Hamleta – lekcja interpretacyjnej pokory, „Dialog”* 1993, nr 10.
Recenzja monografii: Marvin Rosenberg, *The Masks of Hamlet*.
- 377. *Człowiek za kurtyną, „Polityka”* 1993, nr 51.

1994

- 378. *Ci polscy romantycy od Szekspira, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 8.
- 379. *Oswoić Szekspira, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 14.
- 380. *Nie tak, na pewno, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 14.
Przedruk w: *Konkurs Szekspirowski wczoraj i dziś*, red. Jan Ciechowicz, Theatrum Gedanense, Gdańsk 1997.
- 381. *Nie tylko portrety, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 21.
O sezonie 1994/1995 w Teatrze Telewizji.
- 382. *Pięść do nosa, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 22.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Aleksander Fredro, *Dożywocie*, reż. Marek Sikora, Teatr TV; Włodzimierz Perzyński, *Uśmiech losu*, reż. Wojciech Nowak, Teatr Rozmaitości TV.
- 383. *Panu Bogu w okno, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 23.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Thomas Bernhard, *Rodzeństwo*, reż. Jacek Gąsiorowski, Studio Teatralne Dwójki; Michał Bałucki, *Dom otwarty*, reż. Michał Kwieciński, Teatr Poniedziałkowy TV.
- 384. *Profesjonalizm, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 24.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Maria Jasnorzewska-Pawlikowska, *Egipska pszenica*, reż. Olga Lipińska, Teatr Poniedziałkowy TV.
- 385. *Kłopoty z samobójstwem na stromej ścieżce, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 25.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Jarosław Iwaszkiewicz, *Samobójstwo*, reż. Jerzy Sztwiertnia, Studio Teatralne Dwójki; Anthony Shaffer, *Kłopoty wdowy*, reż. Janusz Majewski, Teatr Sensacji; Andrzej Szczypiorski, *Stroma ścieżka do nieba*, reż. Andrzej Konic, Teatr Poniedziałkowy TV.
- 386. *Emocje opowiedziane obrazem, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 26.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Gabriela Zapolska, *Jesiennym wieczorem*, reż. Marcin Januszkiewicz, Studio Teatralne Dwójki; Iris Murdoch, *Księżę ciemności*, reż. Ireneusz Englert, Teatr Rozmaitości TV; Ronald Harwood, *Zatrute pióro*, reż. Jerzy Gruza, Teatr Poniedziałkowy TV.
- 387. *W krainie bajki, „Wiadomości Kulturalne”* 1994, nr 27.
Recenzja spektaklu: *Cień* – musical według Eugeniusza Szwarca, muz. Maciej Małecki, libretto Wojciech Młynarski, reż. Maciej Wojtyszko, Teatr Muzyczny w Gdyni.

388. *Jak się starzeć?*, „Wiadomości Kulturalne” 1994, nr 28.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Friedrich Dürrenmatt, *Upadek*, reż. Krzysztof Magowski, Studio Teatralne Dwójki; *Piękni dwudziestoletni*, na podstawie opowiadania Marka Hłaski scen. i reż. Andrzej Czerny, Teatr Rozmaitości TV.
389. *Groński i Wardejn, czyli Zawodowcy*, „Wiadomości Kulturalne” 1994, nr 29.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Ryszard Marek Groński, *Bezpruderyjna panna*, reż. Stanisław Drozdowski, Teatr Komedii i Farsy; Oleg Juriew, *Mały pogrom w bufecie kolejowym*, reż. Roman Załuski, Studio Teatralne Dwójki.
390. *W narodowej malignie*, „Wiadomości Kulturalne” 1994, nr 30.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Juliusz Słowacki, *Kordian*, reż. Jan Englert, Teatr Poniedziałkowy TV.

1995

391. *Teatr „q”*, [w:] Włodzimierz Wieczorkiewicz, red. Adam Pawlak, Gdańsk 1995.
392. *Giullari senza guinzaglio*, „Teatro in Europa” [Rzym] 1995, nr 13.
393. *Without Suger*, [w:] *Bij open doek. Liber amicorum Carlos Tindemans*, red. Luk Van den Dries, Frank Peeters, Antwerpia 1995.
394. *Smutna wolność błazna*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 3.
395. *Heiner Müller – pisarz zdrajca*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 5.
396. *Adam Wspaniały*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 16.
397. *Testament rzekomo Szekspira*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 18.
398. *Czterdzieści lat minęło*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 34.
399. *Co piszczy w trawie*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 36.
400. *Avignon*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 38.
401. *Bez cukru. Carlos Tindemans*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 41.
402. *W wieży Babel*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 42.
403. *Lutnia po Łomnickim*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 44.
404. *Pół wieku teatru*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 49.
405. *Może tędy droga?*, „Literary” 1995, nr 3.
406. *Patriotyczna msza na koturnach*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 1.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Stanisław Wyspiański, *Warszawianka*, reż. Andrzej Chrzanowski, Teatr Poniedziałkowy TV.
407. *Z pozycji Don Kichota*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 2.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Aleksander Fredro, *Nowy Don Kiszot*, reż. Barbara Borys-Damięcka, Teatr Poniedziałkowy TV.
408. *Fąfry*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 3.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Franciszek Zabłocki, *Żółta szlafmyca*, reż. Andrzej Strzelecki, Teatr Poniedziałkowy TV.

409. *Odrobinę wiary w aktora*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 4.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Henryk Ibsen, *Hedda Gabler*, reż. Krystyna Janda, Teatr Poniedziałkowy TV; Ilf i Pietrow, *Gorące uczucie*, reż. Mikołaj Grabowski, Teatr Poniedziałkowy TV; *Podróż według Stanisława Dygata*, reż. Jerzy Markuszewski; *Podróż Trzech Króli*, scen. i reż. Janusz Wiśniewski.
410. *Jaskółka*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 5.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Jerzy Niemczuk, *Głośna sprawa*, reż. Sylwester Chęciński, Teatr Poniedziałkowy TV.
411. *Stara dobra szkoła krakowska*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 6.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Fryderyk Schiller, *Maria Stuart*, reż. Robert Gliński, Teatr Poniedziałkowy TV.
412. *O Stanisławie Celińskiej*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 7.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Robert Brutter, Mikołaj Kalisz, *Matka chrestna*, reż. Maciej Dutkiewicz, Teatr Poniedziałkowy TV.
413. *Łapicki*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 8.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Aleksander Fredro, *Nikt mnie nie zna*, reż. Andrzej Łapicki, Teatr Poniedziałkowy TV.
414. *Sztuka o rozpacz*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 9.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*, reż. Kazimierz Kutz, Teatr Poniedziałkowy TV.
415. *Wyrzut i sumienie*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 10.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Juliusz Słowacki, *Sen srebrny Salomei*, reż. Krzysztof Nazar, Teatr Poniedziałkowy TV.
416. *Dosyć tego bigosu z homarami*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 11.
417. *Bzdet*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 12.
418. *Ból życia*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 13.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Antoni Czechow, *Wujaszek Wania*, reż. Kazimierz Kutz, Teatr Poniedziałkowy TV.
419. *Przepierka*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 14.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Władimir Maksimow, *Po tamtej stronie*, reż. Tomasz Zygadło, Teatr Poniedziałkowy TV.
420. *Wspaniale i trochę żal, czyli dzień jak co dzień*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 15.
O Międzynarodowym Dniu Teatru w telewizji.
421. *Akt i fakt*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 17.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Mikołaj z Wilkowiecka, *Historyja o chwalebnym zmartwychwstaniu Pańskim*, reż. Piotr Cieplak, Teatr Poniedziałkowy TV.
422. *Trio koncertowe*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 19.

- Recenzja spektaklu telewizyjnego: Noël Coward, *Trio o zmierzchu*, reż. Janusz Majewski, Teatr Poniedziałkowy TV.
423. *Konwicki gra Holoubka*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 20.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Tadeusz Konwicki, *Kompleks polski*, reż. Jerzy Markuszewski, Studio Teatralne Dwójki.
424. *Fotografie w sepii*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 21.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Włodzimierz Perzyński, *Aszantka*, reż. Andrzej Łapicki; William Szekspir, *Perykles*, reż. Maciej Prus.
425. *Janda*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 22.
426. *Maestra*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 23.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Eurypides, *Elektra*, reż. Piotr Chołodziński, Teatr Poniedziałkowy TV.
427. *Polowanie na czarownice*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 24.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Arthur Miller, *Czarownice z Salem*, reż. Zygmunt Hübner.
428. *Porcelanowa prawda*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 25.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Pierre Beaumarchais, *Wesele Figara*, reż. Andrzej Łapicki, Teatr Poniedziałkowy TV.
429. *Globisz i cała nasza wielość*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 26.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Heinrich von Kleist, *Amfitrion*, reż. Michał Kwieciński, Teatr Poniedziałkowy TV.
430. *Lukier krzepi*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 27.
431. *Na cieniutkiej granicy*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 28.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Charles Nodier, *Upiór*, reż. Filip Bajon, Teatr Poniedziałkowy TV.
432. *I tak źle, i tak niedobrze*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 29.
O Teatrze Telewizji po sezonie.
433. *Nie bardzo chce się chcieć*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 30.
434. *W sprawie wstępu*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 30.
435. *Splószone oczy*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 31.
436. *W lustrze*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 32.
437. *Którędy na bulwar?*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 37.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Wincenty Rapacki, *Wspólnik*, reż. Roman Załuski, Teatr Poniedziałkowy TV.
438. *Entrée*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 39.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Jerzy Niemczuk, *Racja głodowa*, reż. Sylwester Chęciński, Teatr Poniedziałkowy TV; Anna Strońska, *Prostak*, reż. Barbara Borys-Damięcka, Studio Teatralne Dwójki; Terence Rattigan, *Wariacje na temat*, Teatr Rozmaitości TV; Fiodor Dostojewski, *Natalia*, reż. Mariusz Treliński, Teatr Poniedziałkowy TV.

439. *Bista na szarym tle*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 40.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Jacek Koprowicz, *Łowca jasnowidzów*, reż. autora, Teatr Dwójki – Scena Popularna.
440. *Między chrapaniem a szlochem*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 41.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Sławomir Mrożek, *Emigranci*, reż. Kazimierz Kutz, Teatr Poniedziałkowy TV.
441. *Karuzela*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 43.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Fiodor Dostojewski, *Cudza żona i mąż pod łóżkiem*, adapt. i reż. Izabella Cywińska, Teatr Poniedziałkowy TV.
442. *Wszawa wolność*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 45.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Ernst Bruun Olsen, *Prometeusz pocięty*, reż. Paweł Karpiński, Teatr Poniedziałkowy TV.
443. *Próżny żal*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 46.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Andrzej Bobkowski, *Czarny piasek*, reż. Jacek Orłowski, Teatr Poniedziałkowy TV.
444. *Kwiatki i kożuch*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 48.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: Carlo Goldoni, *Awantura w Chioggi*, reż. Maciej Englert, Teatr Poniedziałkowy TV.
445. *Inne korzenie*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 49.
446. *Prawda*, „Wiadomości Kulturalne” 1995, nr 50.
Recenzja spektaklu telewizyjnego: William Szekspir, *Koriolan*, reż. Mirosław Bork, Teatr Poniedziałkowy TV.

1996

447. *Czytając Szekspira*, Spółka Wydawniczo-Księgarska, Warszawa 1996, 364 s.
Eseje.
Zawartość:
Uciszenie burzy („Burza”); *Dwadzieścia par zdumionych oczu* („Dwaj panowie z Werony”); *Lekcja skromności* („Wesołe windsorskie żony”); *Cudowna marność cielesności, czyli Łatwa rejterada z labiryntu* („Miarka za miarkę”); *Czy ja to ja naprawdę?* („Komedia omyłek”); *Pod tańczącą gwiazdą* („Wiele hałasu o nic”); *Śluby kawalerskie, czyli Kropla dziegciu w beczce miodu* („Stracone zachody miłości”); *W pogoni za Pukiem* („Sen nocy letniej”); *Parę pytań* („Kupiec wenecki”); *W błazeńskiej czapce* („Jak wam się podoba”); *Kosa, kamień i... ocet* („Poskromienie złościcy”); *Nic dobrego* („Wszystko dobre, co się dobrze kończy”); *Trzecia strona zamszowej rękawiczki* („Wieczór Trzech Króli”); *Wyobrażenia i czas* („Opowieść zimowa”); *Między żądzą a sumieniem* (*Życie i śmierć króla Jana*”); *Konwencja i rytm istnienia* („Ryszard II”); *Dorastanie* („Henryk IV”); *Widzieć w perspektywie* („Henryk V”); *Komiks i głębsze znaczenia* („Henryk VI”); *Primus inter*

- pares* („Ryszard III”); *Plakat* („Henryk VIII”); *Bez szansy wyboru* („Troilus i Kresyda”); *Pułapki demokracji* („Koriolan”); *Dno* („Tytus Andronikus”); *Kochać* („Romeo i Julia”); *Między dobrocią a głupotą* („Tymon Ateńczyk”); *Testament Cezara* („Juliusz Cezar”); *Logika zagłady* („Makbet”); *Mit* („Hamlet”); *Jęk w ciemności* („Król Lear”); *Zdrada* („Otello”); *Koszula Dejaniry* („Antoniusz i Kleopatra”); *Kiedy przewraca się świat* („Cymbelin”); *Codziennosc* („Perykles”).
- Przekład na język rumuński: *Citindu-l pe Shakespeare*, Bukareszt 2010.
- Esej *Mit* włączony został do podręcznika do języka polskiego do liceum ogólnokształcącego *Język, literatura, kultura*, red. Alina Biała i Alicja Krawczyk, Kielce 2002.
448. (red.) *Państwowy Teatr Wybrzeże 1986–1996*, Państwowy Teatr Wybrzeże, Gdańsk 1996, 132 s.
 449. *Przywoływanie cieni*, [w:] *Państwowy Teatr Wybrzeże 1986–1996*, red. Andrzej Żurowski, Państwowy Teatr Wybrzeże, Gdańsk 1996.
 450. *Ostrov czudes Pitera Bruka*, „Teatralnaja Žizn” [Moskwa] 1996, nr 9.
 451. *Esse Pitera Bruka o teatre pri nekatorom uczastii Szekspira*, „Teatralnaja Žizn” [Moskwa] 1996, nr 9.
 452. *Insegnare la professione o insegnare il teatro?*, [w:] *Teatro in Europa. L'educazione teatrale*, red. Giorgio Ursini Uršič, Milano 1996.
 453. *W przeszłość i w przyszłość*, „Litery” 1996, nr 1.
 454. *Prawie Hamlet*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 8.
 455. *...tylko wędrujące cienie*, „Litery” 1996, nr 2.
 456. *Bałtycki dom teatru*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 22.
 457. *Rozpoznanie zakrętu*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 32.
 458. *Wnętrze szampańskiego bąbelka*, „Litery” 1996, nr 3.
 459. *Strażnicy ognia*, „Litery” 1996, nr 4/5.
 460. *Lekcja skromności*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 40.
 461. *Stary pies Pawłowa*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 43.
 462. *Ambicje złotego lwa*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 45.
 463. *Wygnanie, emigracja i teatr*, „Litery” 1996, nr 6.
 464. *Uciszenie burzy*, „Autograf” 1996, nr 5.
 465. *Ku źródłom*, „Litery” 1996, nr 7/8.
 466. *Gra*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 1.
- Recenzja spektaklu telewizyjnego: Rodolfo Sirene, *Trucizna teatru*, reż. Gustaw Holoubek, Teatr Poniedziałkowy TV.
467. *Kiedy wszystko zaczyna być kłamstwem*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 4.
- Recenzja spektakli telewizyjnych: Eugène Labiche, *Słomkowy kapelusz*, reż. Jerzy Gruza, Teatr Poniedziałkowy TV; Richard Hellenes, *Madame*

- Modjeska*, reż. Janusz Morgenstern, Teatr Poniedziałkowy TV; Zbigniew Herbert, *Jaskinia filozofów*, Studio Teatralne Dwójki.
468. *Pętla*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 6.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Humphrey Cobb, *Ścieżki chwały*, reż. Jerzy Antczak; Antoni Czechow, *Iwanow*, reż. Jan Englert, Teatr Poniedziałkowy TV.
469. *Oszustwa*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 9.
Recenzja spektakli telewizyjnych: Moliere, *Don Juan*, reż. Leszek Wosiewicz, Studio Teatralne Dwójki; August Strindberg, *Krystyna*, reż. Piotr Mikucki; Fiodor Dostojewski, *Ekscelencja* według opowiadania *Wieś Stiepanczykowo i jej mieszkańcy*, reż. Andrzej Kostenko, Studio Teatralne Dwójki; Elżbieta Wojnarowska, *Urodziny*, reż. Krzysztof Nazar, Teatr Poniedziałkowy TV.
470. *Inteligent starej daty*, „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 13.
471. *Dobrze by było*, „Literary” 1996, nr 2.
472. *Po i przed Toruniem*, „Literary” 1996, nr 4/5.
473. *List otwarty do Mirosława Baki*, „Głos Wybrzeża” 28 listopada 1996.
Recenzja spektaklu *Hamlet, książę Danii*, reż. Krzysztof Nazar, Teatr Wybrzeże Gdańsk.

1997

474. *Kłopoty Klary, czyli Z dziećmi, a nawet i z dorosłymi ludźmi, jakoś da się żyć, chociaż oczywiście nie mogą się równać z nami, zwierzakami*, „Tower Press”, Gdańsk 1997, 87 s.
Opowieść dla dzieci.
475. *Wstęp*, [w:] Jerzy Niesiołbédzki, *Teatr, jaki był*, „Margrafesen”, Bydgoszcz 1997.
476. *Robert Wilson*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 4.
477. *Niepokój o awangardę*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 8.
478. *Wielkie O*, „Łoża” 1997, nr 1.
479. *Na skrzyżowaniu*, „Łoża” 1997, nr 1.
480. *Wielka impotencja*, „Łoża” 1997, nr 1.
481. *Teatr na jutro*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 42.
482. *Rytuały w globalnej wiosce*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 46.
483. *Pomiędzy czernią a światłością*, [w:] *Katalog wystawy scenografii Włodzimierza Komorowskiego*, Bydgoszcz 1997.

1998

484. *Annie, Alicji, Kai*, Marpress, Gdańsk 1998, 110 s.
Felietony literackie.

485. *Moralitet o nadziei, albo Między rozpaczą a ufnością*, [w:] *Pół wieku Teatru Wybrzeże. Przedstawienia*, red. Jan Ciechowicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1998.
486. *Światowe forum krytyki teatralnej*, „Autograf” 1998, nr 3/4.
487. *Rozmowy z Rafałem*, „Autograf” 1998, nr 3/4.
Przedruk:
Rozmowa z Rafałem o Drohobyczu, „Ziemia Drohobycka” 1999, nr 12; 2000, nr 13.
488. *Wielka przygoda szekspiromaniaka*, „Teatr” 1998, nr 9.
Recenzja książki: Jan Kulczyński, *Rozbieranie Hamleta*, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza, „Krağ”, Warszawa 1997.
489. *Tożsamość*, „Autograf” 1998, nr 5.

1999

490. *Sztuka zadawania pytań*, [w:] R. Topor, „*Don Juan, czyli Ja i ja*”, program teatru Wybrzeże, Gdańsk 1999.
491. *Rozmowy z Rafałem*, „Autograf” 1999, nr 2, 4/5, 6.

2000

492. *Demon? błazen? cynik? czyli Żywot sceniczny „Ryszarda III” Williama Szekspira w teatrze polskim*, Państwowy Teatr Wybrzeże, Gdańsk 2000, 190 s. Monografia.
Zawartość:
Dawno i trochę obok; W rytmie epok; Wśród gwiazd; Znamienici goście; Żelazowski; Smuga cienia; Na granicy; U progu współczesności; U Maciejowskiego; U Wierchowicz; Środkiem drogi i obrzeżami; Najwytrwalszy ryszardysta (dot. H. Boukołowskiego); *Barwy codzienności; Cezura; Fin de siècle*.
493. (red.) *Gdańskie teatry osobne*, red. Jan Ciechowicz i Andrzej Żurowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2000.
494. *Teatr najosobniejszy*, [w:] *Gdańskie teatry osobne...* [zob. pozycja 493].
495. *Baltic House*, [w:] *Baltic House, X edition*, red. Ałła Minina, St. Petersburg 2000.
496. *Rozmowy z Rafałem*, „Autograf” 2000, nr 4, 5, 6.
497. *Ryszard współczesny*, [wywiad przepr. b.a.], „Głos Wybrzeża” 09.03.2000.
Rozmowa z Andrzejem Żurowskim n.t. książki Demon? błazen?...

2001

498. *Szekspir w cieniu gwiazd*, Tower Press, Gdańsk 2001, 513 s. Monografia. Rozprawa habilitacyjna. Dotyczy historii inscenizacji dramatów Williama Szekspira w Polsce w latach 1860–1913.